

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egy évre ... 36 kor.

Fél évre ... 18 kor.

Egy negyed évre ... 9 kor.

Egy óra ... 3 kor.

Nyilttér közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Péntek, június 1.

Károly király az orosz béke lehetőségéről.

— Az uralkodó trónbeszéde az osztrák törvényhozókhöz. —

— Bécsi tudósítónk telefonjelentése. —

Ma délelőtt tizenegy órakor fogadta az uralkodó a Hoffburg szertartási termében az osztrák törvényhozás két házát. Pontban tizenegy órakor jelent meg Zita királyné és vele együtt a főhercegnők. Mihelyt a királyné helyet foglalt a terem páholyának első sorában, az udvaron levő katonazenekar rázendített a Gotterhaltera, feltárultak az ajtók, belépett a kormány és utána szertartásosan bevonult a király. A törvényhozás tagjainak ujongása közben mant fel a trón emelvényre és megszire is tisztán hallható hangon olvasta fel a trónbeszédet.

Elsősorban elődjéről Ferenc József királlyal emlékezett meg, ezután a következőképen folytatta beszédét:

— A mindenható akarata sorodóntó időben hívott az állam vezetésére. Feladatomban emelteségének, amelyet a gondviselés az én vállaimra nyugtatott, kezdettől fogva teljes tudatában voltam. De érzem az akaratot és erőt magamban, uralkodói kötelességemnek, magas hivatásom kötelességei szerint, isten támogatásával eleget teszek. Az állam érdekei ne nélkülözzék tovább az ezme hathatós támogatását, amely egy lelkiismeretes népképviselést nyújtani tud. Kijelentem és ünnepélyesen erősítem, hogy megmásíthatatlan akaratom uralkodói jogaimat mindig alkotmányos szellemben gyakorolni. Az állam alaptörvényei szerint való szabadságokat törhetetlenül tisztelni, az állampolgároknak az állami akarat alakulásában való részvételét megrövidítés nélkül kell biztosítani, amelyet az érvényben lévő alkotmány megállapít. A népek és képviselőinek hü segítő munkájában látom munkásságom sikerének legmegbízhatóbb támaszát és úgy vélem, hogy az állam java a béke idejére sem horgonyozható le biztosabb talajba, mint egy érett, hazáját szerető szabad nép érintetetlen igazság érzetében és méltányosságába. Tudatában vagyok annak a kötelességnek, hogy esküt kell tennem az alkotmányra, ragaszkodva azon elhatározásomhoz, amelyet közvetlenül trónra lépésem után hirdettem, hogy ezt a kötelességet hűségesen fogom teljesíteni. *Egyidejűleg szem előtt kell tartanom az állam alaptörvényeinek azt a rendelkezését,*

amely egyedül az én kezembe teszi
le a döntést, a békekötés nagy pillan-
atában.

— Még vagyok arról is győződve, hogy az alkotmányos élet áldásos kivirágzása, a korábbi évek meddősége és a háború következtében beállott kivételes politikai állapot után tekintettel a gáliai kérdés megoldásától, lehetetlen az alkotmányos és közigazgatási élet teljesértékű kiépítése nélkül, még pedig nem-

csak magában az államban, hanem az egyes királyságokban, tartományokban és főleg Csehországban is.

Elhatároztam, hogy alkotmányos esküm abban a remélhetőleg nem távoli időben teszem le, melyben az új, erős, boldog Ausztria alapjai a nemzedékek számára ismét szilárdan le lesznek téve úgy befelé, mint kifelé.

— Már ma kijelentem, hogy hü népemnek mindig igazságos és szerető és lelkiismeretes uralkodója akarok lenni az alkotmányos szellem értelmében, amelyet atyáink öröke gyanánt vettünk át a valódi demokrácia szellemében, amely ép a világháború vihara közben oly csodálatosan kiállotta a tűzpróbát az egész nép teljesítményeivel a fronton és idehaza. Hálás szívvel küldjük császári üdvözlötünket a hadseregnek, amely most is nagy állhatatossággal az Alpsek és az Adria között túri szilánkokra az ellenség megsejülő dühös támadását.

Hatalmi csoportunk nem kereste a világháború véres erőpróbáját, sőt attól a pillanattól kezdve, amikor úgy látta, hogy államaink becsületét és épségét veszély nem fenyegetheti, nyíltan és félreérthetetlen módon nyilvánította békekészségét, vezetve attól a szilárd meggyőződéstől, hogy a békekötés helyes alapja csak egy dicsőségesen megvédelmezett hatalmi állás kölcsönös elismerése lehet. Véleményünk szerint a népek ezután következő életének meg kell szabadulni a gyűlölködéstől és nemzedékeken át nem szabad ahhoz nyulni, amit az államok utolsó eszközeinek neveznek. Egy magas emberi célra azonban csak a világháborúnak olyan befejezése vezethet, aminő ennek az említett békeformulának megfelel.

— Nagy szomszédunk a keleten, akihez egykor régi barátság szálai fűztek, lassan igazi céljaira és feladataira eszmélve, ujabban ahhoz a nézethez közeledik, határozatlan ösztönből oly elhelyezkedést keres, amelyet a jövő megkíván. Az emberiség érdekében reméljük, hogy a belső átalakulási folyamata kifelé is erőteljes akarat kifejlődését fogja biztosítani és hogy a közszellemnek ilyen tisztázódása a többi ellenséges országokra sem marad hatás nélkül. Ahogy szövetséges csoportunk ellenállhatatlan erővel kész becsületéért és létérékéért harcolni, úgy mindenkivel szemben, aki feladja azt a gondolatot, hogy bennünket elpusztítson,

hajlandók vagyunk a vizályt megszüntetni

és aki ezentul ismét emberibb érintkezést keres, az ezen a részen bizonyára a *készséges békülékenység méltó áthatott engedékenységet fogja találni.* Addig azonban harci elszántságunk nem fog ellanyhulni és kardunk nem fog eltompulni.

Hü közösségben a régi szövetséges német birdalommal és a többi szövetségesekkel készek vagyunk a háború szerencsés befejezését, — amit szívesen köszönünk meg az értelem diadalának is, — szükség esetén fegyverrel is kieroszakolni.

A trónbeszéd ezután gazdasági és pénzügyi kérdésekkel foglalkozik és kilátásba helyezi a hadikárok megtérítését, valamint az elpusztított részek ujjaépítését. Foglalkozik a termelés jövő problémájával és hangsúlyozza a békére való átmenet nehézségeit. Majd így folytatja:

— Magyar szent koronám országaival köntendő gazdasági kiegyezés széles alapon, amire vonatkozó és a két kormány között nemrégiben létrejött megállapodás legközelebbi tanácskozásai tárgya lesz és tervszerűen kiépített kereskedelmi politikára támaszkodva össze kell fognunk minden erőnket, hogy az ipari, mezőgazdasági termelést bővegesebbé és olcsóbbá tegyük.

A szociális gondoskodásról szólva a trónbeszéd céltudatos, népjóléti alkotásokat hirdet. A csecsemő halálozás megállítását, ifjusági gondoskodást, lakásinség enyhítését, munkásbiztosítást és különösen az asszonyok és az ifjúnok védelmére hangoztatja. Javaslat kerül majd a nők elé a női és fiatalok munkaidéjéről. A középosztály sem fogja nélkülözni az állam gondoskodását. A nehéz időben az egész lakosság teljesítette, sőt felülmúlta a várakozásokat, nem szabad tehát, hogy csalódjon az államban.

A trónbeszéd ráter ezután, hogy lelkiismeretesnek kell elvégezni a szükség parancsolta adminisztratív munkát, majd pedig mindkét ház tagjaihoz fordul, hogy munkájukban csak lelkiismeretesek legyenek és meggyőződésük szava vezérelje őket és ne vezéreltessék magukat részletkérdésektől. A kötelességek lelkiismeretes teljesítését nem szabad feltételekhez kötni, ez az állam jólétének legerősebb biztosítója és a népek jogainak legerősebb fegyvere. Ezután ezt mondja:

— Sokáig voltam a harotéren és határainkat védő hőseinket munkában láttam.

Ismerem a lelket, amely betölti őket. Meggyőződésem, hogy e lélek fogja betölteni a népképviselő munkáját is.

Végül azt a felhívást intézte a törvényhozókhöz, hogy *ápolják híven a hű összetartozás áldását a magyar szent korona országaival, amelyek ismét bizonyosságot tettek arról, hogy erős pillérei a monarchia nagyhatalmi állásának.* Ama magasztos pillanatban, amidőn Ausztria új uralkodója első ízben áll szemközt a népképviselővel, hazaszeretetre inti őket, hogy megnyilják az ő Ausztria számára a virágzás és a boldog fejlődés új korszaka. Isten adja, hogy úgy legyen. A trónbeszéd ezután a háború áldozataival, nélkülözésével foglalkozik és így folytatja:

— Nem szabad ezért elmulasztani a készülődést azokra a nagy feladatokra, amelyeknek szerencsés megoldásától államunk további boldogulása függ. Ausztria saját erejéből tudja teljesíteni a háború óriási pénzügyi követeléseit és a hatodik hadikölesőn eredménye legjobb bizonyítéka annak, hogy az ellenségnek amaz számítása, hogy a belső segítő eszközeink megfogyatkozása megváltoztatja a hadihelyzetet, meghiúsult. Azonban mélyen bele kellett nyulni gazdasági életünk tartalékaiba és meg kellett teremtenünk a jövőt. Az állambiztosítás vezetését ismét normális alapokra kellett helyezni. Az egyensúly helyreállítását okos és szigorú gazdálkodással, főképen pedig minden tárgyi szempontból nem feltétlenül szükséges igazgatási költségek mellőzésével érhetjük el. A legsürgősebb feladatok egyike az, hogy az elesettek hátramaradottjairól és azokról, akik a háborúban elvesztették munkaképességüket, gondoskodjunk. Ezenkívül intenzív jóléti alkotási munkát kell követelnünk, még pedig kettős irányban, egyrészt a termelés előmozdítására, másrészt a társadalmi segítség fokozására.

Óvációk az uralkodó párnak.

Amikor öfelsége a trónbeszédet befejezte megújuló tetszés taps és éljenzés hangzott fel. Öfelsége ezt a trónról meghajlással köszönte meg. A távozó uralkodót a jelenvoltak viharosan ünnepelték. Az óváció láthatóan mély hatást keltett a császárnéban. Amikor öfelsége elhagyta a szertartás termet a császárné szintén lejött az emelvényről és a jelenlevők most ismét viharos éljenzésben törtek ki, amely láthatólag meghatotta a császárnét, aki megköszönte a spontán óvációt.

Az ünnepélyes aktus résztvevőiben a Reichsrath ünnepélyes megnyitása felejthetetlen benyomást keltett, amely ismét beigazolta, hogy az uralkodó pár őszinte szeretetnek és tiszteltettségnek örvendő népei és azok hivatott képviselői körében.

A kancellár Belgiumban. Brüsszelből a jelentik: A Wolf-ügynökség jelentik: Bethmann dr. birodalmi kancellár Helfferich államtitkár kíséretében rövid tartózkodásra ide érkezett.

A most sorozottak bevonulása. Bécsből jelentik: Az 1893—1867. évfolyamhoz tartozó azon osztrák és magyar népfelkelésre kötelezettek, kiket a szemlén alkalmasnak találtak, ma megjelent hirdetmény szerint, — amennyiben 1917. május 31-ig sorozták őket, — június 14-én, amennyiben pedig május 31. után váltak be, június 28-án bevonulni tartoznak.

Návay Lajos a királynál.

— **A husz éves kiegyezés a kibontakozás főfeltétele. — Berzeviczy Albert holnap megy a királyhoz. —**

— *Saját tudósítónk telefonjelentése. —*

A Budapesti Tudósító jelenti Bécsből: Egy nagy állásu személyiség, aki az eddig lefolyt kihallgatásokról pontosan informálva van, a következő közléseket tette: Az új miniszterelnök designálásánál elsősorban a választójog kérdésében való állásfoglalás az irányadó. Ami a kiegyezést illeti, a legirányadóbb hely megingathatatlanul azon az állásponton van, hogy a monarchia két államának ezen különleges gazdaságpolitikai művét változtatlan formában kell tető alá helyezni és hogy ezen változtatásra annál kevésbé lehet gondolni, mivel a kiegyezési operátumnak újból való kérdésessé tétele kereskedelempolitikailag lehetlenné tenné a viszonyt és a legnagyobb komplikációkat vonnatná maga után. Arról, hogy a kiegyezés komplexumát, amelyet a legnehezebb három évi tanácskozás után a monarchia mindkét államára nézve üdvös befejezésre juttattak, most újra tárgyalják, a *korona véleménye szerint so sem lehet.* Minden elővendő miniszterelnök, aki átveszi Tisza István gróf örökét, ezen három évi munkában megállapított kiegyezéssel, mint *megváltozhatatlan operátummal kell számolni.*

Wekerle szerepe.

Wekerle Sándor kihallgatása, — fővárosi tudósítónk jelentése szerint, — a tíz nap óta vajudó válságban nem hozta meg a döntést. Wekerle kihallgatásának bizonyos pozitív eredménye csupán az, hogy kihallgatásra tanácsolta politikai barátját és bizalmasát Návay Lajost. Ha Wekerle Sándor a miniszterelnökséget elvállalja, akkor Návay Lajos lesz a belügyminiszter.

Illetékes helyről arról értesülünk, hogy Wekerle tegnap olyan előterjesztést tett az uralkodónak, hogy vállalkoznék a kormányalakításra. Az értesülés szerint Wekerle szállítja az Ausztriával kötött kiegyezést, valószínű, hogy a volt miniszterelnök majdnem egészen a magáévá teszi azt a kiegyezést, amelyet Tisza István gróf kötött Clam-Martinié gróffal, az ellenzék nem is akadályozná ezt meg, csupán az Apponyi-párt és Károlyi-párt. Két eshetőség van:

Vagy Wekerle Sándor kap koncentrációs kabinet alakítására megbízást, vagy pedig kisebbségi kormányt nevez ki öfelsége, Andrássy Gyula gróf miniszterelnökségével. Most várható Andrássy, Lukács László és Serényi Béla gróf kihallgatása, amely esetleg meghozza a döntést. Ha a kabinetet Wekerle vinné, akkor Andrássy Gyula gróf fog benne tárcát kapni és viszont. Wekerlének a válságról tett nyilatkozata szerint nem tévedés, ha azt hiszik, hogy széles határok között mozgó választójog nélkül és Magyarországnak Ausztriával való kiegyezése nélkül a válság megoldása nem lehetséges.

Návay választójogi terve.

Ami az általános választójogi reformot illeti, legfelsőbb helyen tudvalevőleg azt kívánják, hogy az új választójog a 24 éves életkorhoz és a magyarul irni-olvasni tudáshoz legyen kötve. Návay Lajos már 20 esztendővel

ezelőtt, mint Csanádvármegye alispánja, olyan följelentést intézett a kormányhoz, amelyben javasolta a választójog megadását, a 24 éves korhatárhoz, az irni-olvasni tudáshoz és némi egyenes adó fizetéséhez kötve. Návay azóta az egyenes adók kívánságát elejtette és hajlandó ezen előfeltétel nélkül megcsinálni a választójogot. Az irni-olvasni tudáshoz kötöttség is tökéletesen megóvná a magyarság szupremációját, mert a magyarság, mint intelligensebb elem föltétlen előnyben lenne a nemzetiségekkel szemben.

Návay Lajos megbízható értesülés szerint ma a választójogról azzal a fölfogással bír, hogy a választójogot a 28 éves életkorhoz és 4 elemi iskola elvégzéséhez kell kötni. Návay azt javasolja ma a királynak, hogy koncentrációs kormányt nevezzen ki, ezzel elkerülvén az új választásokat.

Apponyi pártja.

A válságnál az Apponyi-párt és a függetlenségi párt véleménye a következő: Bárki miniszterelnöksége következik is és ha Wekerle Sándor alakítana is kormányt, mégsem lehetséges, hogy a függetlenségi párt aktív részt vegyen a kormányalakításban addig, amíg a választójog problémájától eltekintve, Wekerle Sándor kiegyezési programja merev ellentétben áll a párt programjával. Csakis egységes program alapján szabad kormányt alakítani. A függetlenségi és 48-as párt másképen nem vehet részt az alakulásban, csakis úgy, ha a párt programjának kardinális pontjait a választójog és a kiegyezés kérdésében honorálják és a meglevő ellentéteket áthidalják.

Serényi módozata.

Budapesti tudósítónk értesülése szerint a királyhoz legközelebbre meghívottak sorában első helyen Serényi Béla gróf áll. Ő hajlandó belépni abba a kormányba, amelyet Wekerle Sándor alakít, azonban egy más megoldást is lehetségesnek tart, azt nevezetesen, hogy az ő vezetése mellett átmeneti kormányt szerveznének. Politikai körök véleménye szerint Serényi meghívását Lukács László és Berzeviczy Albert audienciája fogja követni. Andrássy Gyula gróf csak akkor alakít kormányt, ha a „szétrobbant munkapártnak” nagyobbik fele hozzá csatlakozik. Ezért Lukács Lászlóra tekint, akinek nagy súlya van a munkapártban. Lukács Lászlónak nem csupán megbocsátásának mindent, hanem siker esetén szorosán együttműködnének vele. Lukács László nem kapható és nem is gondol ilyesmire.

Khuen-Héderváry Károly gróf két napig györmegyei birtokán időzött és ma délután érkezett vissza a fővárosba. Holnap válaszol Váczonyi Vilmos levelére.

A Neue Freie Presse budapesti levelezője azt írja, hogy határozottan lehet Andrássy Gyula grófnak a királyhoz való újabb meghívására számítani. Ezt követőleg várják a döntést. Tisza István grófnak tegnap a munkapártban tett nyilatkozata után kizártnak tekinthető, hogy a koncentrációs kormányban a nemzeti munkapárt résztvesz. Lehetséges azonban, hogy Tisza István gróf pártjából 80—100 tag támogatni fogja az új kormányt.

Návay a kihallgatásáról.

Bécsből jelentik: Návay Lajos, akit ma öfelsége kihallgatáson fogadott, a sajtó képviselői

selőinek audienciájáról a következőket mondotta el: Kihallgatásom őfelségénél körülbelül egy óra hosszat tartott. A kihallgatás folyamán alkalmam volt őfelségének a válságra és a válsággal kapcsolatos kérdésekre vonatkozó javaslataimat előterjeszteni, amelyeket őfelsége rendkívül kegyesen fogadott. Részletekre vonatkozólag természetesen nem nyilatkozhatom, de annyit közölhetek, hogy őfelsége a legmelegebb szeretettel és a legkomolyabb kötelességtudással törekszik arra, hogy a válság megoldásához vezető eszközöket és utakat megtalálja.

A Magyar Tudósító jelenti: A király holnap Berzeviczy Albertet kihallgatáson fogadja.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Szombaton alakul meg a központi demokrata körnek Teréz-köruti helyiségében az új választójogi blokk Vázsonyi Vilmos elnöklésével. Az egyesülésben résztvesznek az összes radikális szervezetek, a demokraták, szociálisták, az egyetemi hallgatók Március köre, a Magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak, a Társadalomtudományi társaság és a Reform-klub, a Károlyi-párt és az összes fővárosi szabad-szervezetek.

követő támadásaikkal frontunkat szétmorzsolhatják. Ugylátszik ebből a feltevésükből már kigyógyultak, mert két hónap telt el, míg a tizedik csata megkezdődött. Sikere még kevesebb

volt a kilencedik csatánál. Hat kilométeres fronton egy kilométeres előrehaladást tettek, holott nyolcszáz ágyú állott rendelkezésükre. Egyik fontosabb céljukat sem érték el.

Vád alatt egy katonai osztag.

Féder Ottó és tizennégy büntársát letartóztatták. — Untauglichok álltak mások helyett a mércé alá.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A kolozsvári közönség napok óta annak az izgalmas bűnyügnek a hatása alatt áll, amelyben nagy energiával vezeti a vizsgálat nagy munkáját a kolozsvári ügyészség. Még a múlt hét elején történt, hogy határrendőrségi detektívek letartóztatták Zobácz Viktor tb. városi fogalmazót, a katonai osztag helyettes vezetőjét. Rá két napra Féder Ottó dr. katonai tanácsos és Szabó Gyula dr. III. kerületi helyettes kapitány letartóztatása is megtörtént. A vidéki lapok kénytelenek voltak hallgatni a szélteben pertraktált bűnesetről.

Az a ferde helyzet állott elő, hogy a kolozsvári szenzációról budapesti lapok közöltek sok tekintetben feltételes és téves információkon alapuló tudósításokat. Most azonban a történetekről informálhatjuk a közönséget.

Tudósításunk itt következik:

Tizentöt letartóztatás.

A kolozsvári kir. ügyészség a következő rövid jelentésben foglalta össze a nagyszabású bűnyüg letartóztatottjainak névsorát és az ellenük felmerült vádakot.

Letartóztatott kolozsvári lakosok:

Féder Ottó dr. katonai tanácsos,
Zobácz Viktor napidíjas, tb. fogalmazó,
Szabó Gyula dr. III. kerületi helyettes kapitány.

Herskovits Miksa bazáráros,
Kopolovics Zelig talmudista,
Rosenfeld Farkas ópész,
Janovits Péter fakereskedő,
Hübschmann Alajos kereskedő,
Grün Emánuel talmudista,
Schvarcz Henrik kóser vendéglős,
Agócsi Gyula borbélysegéd.

Vidékiek:

Taub Mózes budapesti szatócs,
Ziszovics Hermann huszti rongyszedő,
Guttman Józsa berettyószéplaki szatócs,
Katz Sándor nagyszőlősi templomszolga.

A vád nagyrészeként ellen az, hogy katonai viszonyukra vonatkozólag hamis igazolványokat szereztek és ezzel kerültk ki a katonai szolgálatot. Másrészeként álnév alatt mások helyett állott sor alá.

Féder Ottó, Zobácz Viktor és Szabó Gyula ellen a vád az, hogy ezeket a bűnös manipulációkat elnézték, illetőleg azokat elősegítették, különösen az igazoltatás, illetve az igazolványok kiadása tekintetében.

Féder, Zobácz, Szabó.

A letartóztatottak nagyrésze ismeretlen, névtelen ember Kolozsvárt, akiknek a leleplezése különös feltűnést nem keltett. Annál kínosabb és megdöbbentőbb hatást váltott ki a város katonai vezetőjének és két fiatal városi tisztviselőnek letartóztatása. Annyi bizonyos, hogy Kolozsváron régóta gyanús szemmel nézték különösen Féder Ottó mértéktelen költekezését. Nyílt titok volt, hogy Féder Ottó eladósodott ember, aki aztán a háború óta egyszerre vidám, sok pénzt felemészítő életet kezdett élni. Már a háború első hónapjaiban kezdtek sutogni, hogy egyre-másra nemcsak rengezi váltóadóságait, hanem egyszerűen kiváltja

azokat a váltókat, amelyeknek a kamatait sem tudta fizetni annakelőtte. Emellett hatalmas lakomákat rendezett otthon, a jobb éttermekben gyakran látták pezsgőzni s még a letartóztatását megelőző napokon is késő éjjelig nagy társaságokban mulatott a New-York éttermében. Egy-egy ilyen vacsora a legegyszerűbb számítás szerint is százakba került, holott azelőtt a levonások után nagyon kevés százkoronást kapott ki a városi pénztárból fizetésekként. Valóban érthetetlen, hogy a városi tanács, amelynek figyelmét bizonyára nem kerültk el ezek a dolgok, miért nem helyezte el Fédert idejében más ügyosztály élére, mielőtt a botrány ilyen nagyra dagadt volna s mielőtt az egész várost nem kompromittálta az ország közönsége előtt.

Epen olyan érthetetlen az is, hogy a háború kitörésével olyan fontossá vált ügyosztályt miért nem látta el megfelelő, megbízható munkaerőkkel a tanács s miért engedte, hogy egy városi napidíjas vezesse az egész ügyosztályt a legtöbbször elszállásolással foglalatokodó Féder helyett. Zobácz különben értelmes, rokonszenves modoru ember volt. Félbemaradt orvostanhallgató, akit a hivatalban „doktor ur” titulussal illettek. Megfelelő ellenőrzés mellett használható, jó tisztviselő lehetett volna, így azonban őt is megszédítette a könnyű pénzszerzés kínálkozó alkalmá.

A harmadik: dr. Szabó Gyula nem állott annyira az érdeklődés homlokterében s így az ő birtelen jómódja nem is keltett feltűnést.

Herskovits Miksa, mint főügynök.

Mint az ügyészség fentebbi kommunikációjából is megállapítható, a vád szerint a vádlottak részint hamis bizonyítványokkal vonták ki magukat a katonai szolgálat alól, részben pedig álnévek alatt álltak mások helyett sor alá. Ehhez természetesen szükséges volt annak az abszolút bizonyosságnak a tudata, hogy őket semmiféle sorozóbizottság nem sorozhatja be. Beteges, göthős emberek voltak, akik bátran állhattak a mércé alá, a katonai szolgálatot sem kellett félniük, csak a fegyház Damokler kardja állott mindig a fejük fölött.

A kolozsvári sorozások, a vizsgálat adatai szerint, hírhedtekké váltak országsszerte. Egy Herskovits Miksa nevű kolozsvári bazáráros kezében futottak össze a bűnös manipulációk elágazó száalai. Ő volt az, aki állandó összeköttetésben állott az ügyfelekkel. Az illetőknek nem is kellett Kolozsvárra jönniük, elegendő volt lefizetniük az 500–1000 koronákat, valamelyik megbízható „untauglich” aztán előállott helyette, megkapta az alkalmatlansági bizonyítványt, amelyet aztán elküldött a vidéki állításköteles címére. Ennek nem volt többé mitől tartania, kezében volt az alkalmatlanságát igazoló néptőlkelési igazolványi lap. Herskovitsnál állandóan nagy volt a „forgalom”, s pedig élénk kontaktust tartott fenn Féderekkel.

Hogy leplezték le a visszaéléseket?

A vizsgálat megindítása hónapokra nyulik vissza. Feltűnt a hatóságoknak, hogy idegen illetőségű állításkötelesek, köztük igen sok ga-

Visszavert

olasz előretörések.

Budapest, május 31. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti és délkeleti hadszíntér:

Változatlan.

Olasz haretér:

Az Isonzó mentén a tegnapi nap folyamán csak tüzéségi harcok voltak. Az éjjel San Giovanninál, Monfalconetól délnyugatra, az olaszoknak két előretörését visszavertük. **A vezérkar főnöke.** (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Budapest. A Pester Lloyd tudósítója jelenti a Karszt frontról. Ha az eddigi Isonzó csaták tapasztalatait figyelembe lehet venni, úgy a tengerparti fronton hosszabb szünet várható. A hatodik Isonzó csata között négy hét volt, a hetedik és nyolcadik között három hét, a nyolcadik és kilencedik között majdnem három hét. Ekkor az olaszok még azt remélték, hogy egymást

liciai és bukovinai, kolozsvári igazolvány alapján nem teljesít katonai szolgálatot. Rengeteg sok igazolvány forgott közkezen, amelyek a felmentési jogaimet igazolták. Mások olyan, a kolozsvári katonai osztály által kiállított igazolványokat mutattak fel, amelyek szerint jeientkezni nem kötelesek. Talmudisták rabbi-mentességi jogaimet bizonyítható igazolványokkal igazolták magukat, ami nyomban feltűnt, mert a katonai osztály ügykörébe nem is tartozik ilyen bizonyítványok kiállítása.

Ekkor kezdték figyelni Föderéket s megállapították, hogy gyakran tárgyalnak a katonai osztály hivatalos helyiségeiben hivatalos órákon kívül gyanus emberekkel.

Május hó 18-án néhány detektív vegyült el, minden feltűnést kerülve, a pótszemle állításkötelesei között. Mintegy 40-50 olyan galiciai, bukovinai és magyarországi zsidó várta, hogy sor kerüljön rájuk. A detektívek sok gyanus embert találtak közöttük s kevés híján az egész társaságot le is fűlelték. Fél egy óraker azonban megszakították a sorozást. A detektívek erre nyolc szemmel tartott embert lefogtak, a kilencedik azonban kisurrant az ajtón s a másik szobában várakozó kaftánosokat figyelmeztette a veszedelemre. Egyszerre kiűrtült a terem s délután hiába kezdték elől a sorozást, a negyven kaftánosból egy sem állott elő. Annyi tény, hogy a sorozás félbeszakítását Föder Ottó szorgalmazta s így a végső konzekvencia az, hogy ez a körülmény akasztotta meg az egész társaság lefűléését.

Egy hivatásos „előálló”.

A letartóztatottak között elsősorban érdemel említést Katz Sándor nagyszöllősi templomszolgálat foglalkozásával a háboru óta felhagyott s azóta üzletszerűleg foglalkozott a sorozásokon való „előállítás”-sal. Legutóbb Budapesten állt elő a folyó év elején — természetesen más helyett. Az ottani rendőrség tudomást szerzett machinációról és körözését is elrendelte. Katz Sándor ravasz fiú, aki érezte, hogy sem a fővárosban, sem otthon nem lehet biztonságban, főleg, ha más névre szóló hamis okiratokat nem szerez magának. Elment tehát Ilondára, ahol egy Tautelbaum Sámuel névre szóló népfelkelési igazolójegyet szerzett magának, állítólag 500 koronáért. Tautelbaumot alkalmatlannak találták mindennemű katonai szolgálatra s így Katz urat erről az oldalról sem fenyegette veszedelem. Kolozsvárra került, ahol egy szolgálatkész zsidó fiú 40 korona ellenében eljár az ügyben a rendőrségen s a felmutatott igazolójegy ellenében szerzett egy Tautelbaum névre szóló, de a Katz arcképével ékes rendőrségi igazolványt. Ezzel a ravasz uton szerzett igazolvánnyal aztán már bátrabban mozoghatott. Egyelőre Nagyváradra tette át a főhadiszállását, ahol sietve lebonyolított egy „előállási” üzletet. Csekély ezer koronával honorálták sikerdes tevékenységét. A nagyvárad rendőrség lefogta s átkísérték Kolozsvárra.

A borbélyeség.

A letartóztatott kaftános bujkálók és „előállók” sorában akadt egy kolozsvári iparossegéd: Agácsi Gyula borbélyeség. A Mátyásféri Csáp-féle borbélyműhelyben dolgozott hosszú ideig s ő borotválta állandóan Zobáztot. Ezen az alapon jutott bizalmasabb ismeretségbe vele. Zobázt szimpatikusnak találta Agácsit s ajánlatára egymásután elmulasztotta a pótszemleken való jelentkezést. Minden pótszemle alkalmával aztán igazolványt kapott, hogy a legközelebbi pótszemlén jelentkezék s mikor a terminusa lejárt, megkapta az új, friss igazolványt. A letartóztatásnál négy ilyen igazolványt találtak nála.

A vizsgálat.

A letartóztatásokat Jódy Endre dr. határrendőrségi fogalmazó eszközölte, ezzel aztán a rendőrség funkciója egyelőre befejezést nyert s a vizsgálatot most a kolozsvári ügyészség folytatja. Encsy Kálmán dr. kir. ügyész végzi nagy ambícióval a vizsgálatot. Föder Ottó dr. védője Ausch Jenő dr., Zobáztot Fischer József dr., Szabót Ürmösy Sándor dr. védi.

Penzügyi feladatok a békeben

— A kamara közgyűlése. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Rendkívül nagy érdeklődés mellett folyt le ma délután az aradi kereskedelmi és iparkamara közgyűlése Steigerwald Alajos elnöklése mellett. Az érdeklődők sorában ott láttuk Varjassy Lajos polgármestert, Lócs Rezső helyettes polgármestert, Just Ferenc máv. aradi üzletvezetőt, Unger Ferencet az Osztrák-Magyar Bank aradi fiókjának főnökét és társadalmunk egyéb előkelőségeit, akik a legnagyobb érdeklődéssel figyelték a közgyűlés este nyolc óráig tartó menetét.

Steigerwald alelnök meleg szavakkal parentálta el Ottenberg Tivadar elhunyt udvari tanácsos elnököt, majd néhány szóval közölte, hogy a legutóbbi kamarai közgyűlés határozata értelmében az elnöki állás a kamarai ciklus végéig nem kerül betöltésre és a kamara vezetősége a jövőben is az eddig bevált irányban fog működni. Zima Tibor másodtitkár felolvasta az elhunyt Ottenberg Tivadar közgazdasági végrendeletét, amelyet kevéssel halála előtt fejezett be és a melyben beszámol a legutóbbi közgyűlés óta történt nagy jelentőségű közgazdasági, állampenzügyi és a háborus világ eseményekről. A közgyűlés mély figyelemmel hallgatta a széles tanuimányra valló értekezést és elhatározta, hogy azt szövegszerűen a jegyzőkönyvbe foglalja.

A közgyűlés legkiemelkedőbb momentumát volt Varjassy Lajos dr. titkár több mint egy óra hosszáig tartó szabad előadása, amelyben a háborut követő korszak pénzügyi problémáival foglalkozott azzal a rendkívüli alaposággal és esodálatos szaktudással, a mely őt minden működésében jellemzi. Varjassy dr. tudvalevőleg előadást fog tartani a magyarországi kamarák jövő hó 6-án tartandó kongresszusán és előadásában vázlatla néhány nappal ezelőtt nyomtatásban is megjelent. Ezt a vázlatos tanulmányt a mű megjelenése óta felmerült teljesen új adatokkal és e témához tartozó jelenségekkel kiegészítve ismertette meg előadó, aki a háboru okozta pénzügyi terhek ieküzdésére, fedezésére teljesen új javaslatokat proponált; ezeket a javaslatokat szociális szellem és haladó gondolkodás hatja át, mert azt célozzák, hogy a háborus terheket legelsősorban a nagyjvedelmű osztályok viseljék, ne pedig azok a kereső osztályok, amelyek munkajerejük megfeszítésével tudják magukat fenntartani. A közgyűlés tapssal honorálta az előadó rendkívül élvezetes és mindenkit magával ragadó fejtegetéseit.

Az elnöklő alelnök a közgyűlés nevében köszönetet mondott az előadásért és további hasonló tevékenységre buzdította Varjassy dr. Kovács Vince kulturatanácsos és Somogyi Gyula dr. a felső kereskedelmi iskola igazgatója levelező tagok ama véleményüknek adott kifejezést, hogy az előadó kinyomtatott tanulmányát a kereskedelmi és ipari pályára készülő ifjúság között kellene terjeszteni, hogy az abban leltalálható nagy eszméket magukba szívassák. Ugyancsak az ő előadása alapján a következőket választotta meg a közgyűlés levelező tagokul: Bokor Alajos, az aradi magántisztviselők egyesületének elnöke, Hehs Vilmos gyógyszerész és szappangyáros, Hoffmann Adolf waggongyári igazgató, Katona Béla országos nevű közgazdasági író, Kneifel Lajos kereskedő, Kehrér Károly királyi tanfelügyelő és Szathmáry János acsev. igazgató.

A kamarai közgyűlés jóváhagyólag tudomásul vette, hogy az elnöki tanács a hatodik

hadikölesőre 10.000 koronát és evvel együtt összesen valamennyi hadikölesőre 100.000 koronát jegyzett.

A váltó-óvás és a váltókövetelések elévüléséről Zima Tibor másodtitkár referált a közgyűlésnek. Bejelentette, hogy a kamara megkereste az igazságügyminisztert az óvások felfüggesztésének további feltűggesztése, a váltó-élevülésének a háborus évekkal való kitolása, a jelzáloggal biztosított kölcsönök kamatozási éveinek a telekkönyvi sorrend szempontjából való szabályozása, illetőleg beszámítása, valamint ugyanazon kedvezményeknek, amelyeket a moratoriumos rendeletek a záloglevelek alapján képező kölcsönöknél a pénzintézeteknek biztosítanak, az egyszerű bekebelezett kölcsönökre való kiterjesztése iránt. A közgyűlés örömmel vette tudomásul, hogy az igazságügyminiszter a kamara feltűggesztését részben már is honorálta, amennyiben az első két kívánságot legutóbb kiadott rendeletével teljesítette.

Ugyancsak Zima Tibor előadása alapján véleményét mondott a közgyűlés az ipari minták oltalmáról szóló törvényjavaslat előadói tervezetéről. A törvényjavaslat általában megnyerte az érdekeltség tetszését, upán azt kívánja a kamara, hogy a lajstromozás központosítása mellett a bejelentések úgy mint eddig, ezentul is a kamaráknál legyenek eszközölhetők, nehogy a teljes centralizáció a jogvédelmet lényegesen drágábbá tegye.

Másodtitkár javaslatára elhatározta a közgyűlés, hogy a Maros folyón való tutajozás biztonsága és a fakereskedőknek a gyakori károsodástól való megóvása érdekében kormányintézkedéseket kér s különösen annak megakadályozását kívánja, hogy a tutajokon szállított faeműekkel való orgazdaság gyökeresen megszűntessék.

A kamarai kerületnek a román invázió által sújtott kereskedői és iparosai között a kamara eddig körülbelül mintegy kétszáz ezer koronányi segélyt osztott ki. Elhatározta a kamarai teljes-ülés, hogy a kamara rendelkezésére kiutalt segélyösszegnek további 250.000 koronára leendő felemelését fogja kérelmezni.

A fizetési forgalom pénz nélküli lebonyolítása a korona mai valuta árfolyama mellett fokozott jelentőséget nyert. Ugy a monarchiának, mint Magyarországnak igen nagy érdeke a mai abnormisan nagy jegybankforgalom csökkentése és ezáltal az aranyfedezeti viszony megjavítása.

A kamara közös bizottságának javaslatára elhatározta a közgyűlés, hogy a kerületbeli érdekeltséget alkalmas időben ankétre fogja összehívni, hogy megállapíttassanak azok a módok, amelyek mellett Magyarországon a készpénzben való fizetés a minimumra csökkenthető, illetőleg az átutalásokkal és jóváírásokkal helyettesíthető. A szakértekezlet feladata lesz javaslatot tenni azokra az eszközökre nézve is, amelyekkel a fizetési forgalom pénz nélküli lebonyolítása nálunk eredményesen propagálható lenne.

Bolgár Lajos s. titkár ismertette a kamarának a katonai felmentések revíziója körül kitéjtett tevékenységét és közölte, hogy hány felmentett revíziós ügyét, valamint hány felmentési, áthelyezési és szabadságolási kérvényt kellett a kamarának elintézni. — Közölte a kamarának a hatósági üzletek megszüntetésére irányuló hosszás mozgalmának sikerét. A közgyűlés érdeklődéssel vette tudomásul, hogy a jövőben azok az aradi kereskedők is kaphatnak hatósági árusítást, akik a háboru alatt büntetésben részesültek, ha a kamara javasolja a közéletelési felügyelő-bizottságnak az árusítási jog megadását.

Ugyancsak a segédtitkár adta tudtul, hogy Aradon hadirokkant munkaközvetítő intézet létesül, amelynek elnöki tisztségét Reinhart Gyulára ruhazzák. Az Országos Rökkantügyi Hivatal az új szociális intézményhez a kamara támogatását kéri, amelyet a közgyűlés készséggel ajánlott fel.

Felemlítette végül, hogy a kamara az új adótörvényekre vonatkozólag több, mint 400 érdeklődőnek adott szakszerű felvilágosítást és a kamarának az adóbevallási ívek határidejének megállapítására irányuló akcióját siker koronázta.

Éhséglázadások Orosz- és Franciaországban.

(Teljes anarchia az orosz vidéken. — Páris forradalmat vár.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A *Novoje Wremja* Stockholmba érkezett száma a következőket írja vezércikkében:

— „Oroszországban nincs kenyér! Napról napra kevesebb. Nincs kenyér a városokban, nincs kenyér a frontokon. A parasztok nem visznak gabonát az állomásokra, mert nem bíznak sem az ideiglenes kormányban, sem a munkások és katonák tanácsában. A nagy éhségkísértet mind közelebb jön és már mutatkoznak is jelenségei a rosszul táplált hadseregnek. A városokban csoportosul a tömeg, mindennapos a lázadás, a fosztogatás és az anarchia. Singarew miniszter rendszabályai a formában igen szépen festenek, de a prakszis egészen mást mutat. A forradalom azzal kezdődött, hogy az emberek kenyeret követeltek és ismét azt halljuk, hogy az utcai tüntetésekkel az a jelező:

„Adjatok kenyeret!”

Nem szabad elfelejteni azt az egyet, hogy az éhezők nem gondolkodnak és nem fontolgatnak.

Ez a vésszöveg arra vezetendő vissza, hogy a Pétervártól a legutóbbi hetekben lezajlott éhség tüntetések alkalmával a pétervári helyőrség igen sok tagja vett részt és hogy a vidékről is naponta érkeztek ilyen hírek.

Egy orosz előkelő ur, aki tegnap érkezett Stockholmba, át tudott csempészni a finn határon egy nagy csomó orosz vidéki lapot és ezek átolvasása után érti meg az ember, miért nem engedi át az orosz kormány a határon a vidéki sajtó termékeit. Ezek a helyi újságok azt mutatják, hogy egész Oroszországban szörnyű anarchia van. Az Aradi Közlöny stockholmi tudósítója 13 különböző orosz kormányzóságból eredő helyi újságot lapozott át és hasábokat tölthetne meg, ha a bennük található tényeket mind fel akarná sorolni. Alább csak néhány jellemző adat.

Orel tartományban

ahonnan a Pétervári Távirati Ügynökség csak kevés hírt közöl, a „Jusnyj Krai” lap szerint „három nap óta paraszt lázadások vannak, amelyben a kerületben állomásozó tartalék ezredek legénysége is részt vesz. Az udvarházak lángokban állanak s a lángnyelveket a városból igen jól lehet látni. A város tele van részeg és törrel felfegyverzett katonákkal, akikkel szemben a városi milícia teljesen tehetetlen. Több mint 5000 paraszt és katona gyilkol és rabol, sőt tisztek is részt vesznek az erőszakosságban. Azokat a tiszteket, akik a katonákat nyugalomra intették, ezek letartóztatták és véresre verték.”

Woroneschből

írja a „Woroneschi Telegraph”: „Nagy néptömegek, köztük számos katona vonultak végig az utcákon azzal a kiáltással „Le a miliciával, nincs szükségünk hatóságokra!” Megverték a miliciát és a tiszteket, üzleteket és kocsmákat romboltak szét és végül letartóztatták a rendőrfőnököt.”

Saratow tartományban

parasztokból és katonákból álló óriási tömeg letartóztatta a Semstwo elnökét, Bammannt, Kihljusin polgármestert és Platanow tanácsnokot. Részeg katonák kísérték végig az utcán dobszóval és azzal a kiáltással: „Oljétek meg a hatóságot!” Bevitték őket a laktanyába, ahol le nem írható módon óra hosszat gunyolta őket az összegyűlt esőesélák. Hangsúlyozottan

meg kell jegyezni, hogy ezek az urak kivétel nélkül már régóta a legszélsőbb liberális irányzat hívei ismeretesek. A polgárság az anarchiával szemben teljesen tehetetlen, fejezi be tudósítását a helyi lap.

Kiewben

írja a Kiewskaja Mysl 3000 kiszabadult fegyenc terrorizálja a város millió lakosát, nem csak lopnak, rabolnak és gyilkolnak, hanem leszámolást tartanak bírakkal, rendőrséggel és a városi hatósággal. Kiewet a szószeros értelmében sakkban tartják a fegyencek.

Wjadka tartományban

írja a Wjadkaja Wriedsch a paraszt községek önállósították magukat. A nagybirtokosok földjeit a parasztok önkényesen a saját művelésükbe vették és felfegyverzetten akadályozzák meg, hogy az erdőbirtokosok a saját érdekeikben fát vágassanak. Az uradalmakban napirinden vannak a gyujtogatások.

Alexejew főhadvezér

főhadiszállásának területén Mohilew tartományban, írja a Mohilewskij Wjesnik, hogy a helyi papság a templomokban izgat az új kormány ellen s azt mondják a népnek istentisztelet alkalmával a szószekekről, hogy a kormány elrabolta a szent-egyházi szereket és gyilkos fegyvert készít azokból. A kormány ügynökei jámbor pópákat kutakba dobattak, vagy megfojtottak. Közeledik a világ vége és minden jámbor kereszténynek fegyverrel kezében meg kell kezdenie a harcot a kormány ellen.

Waldemir tartományban

a helyi sajtó jelentése szerint, megalakult a „Vöröshalál” szektája, amely számtalan gyilkosságot követett már el. A szekta tagjai a különböző frontokról állandóan hazaszökő katonaszökevények.

Pensa tartományban

a parasztok már eltozították körülbelül háromnegyed részét a földesuri birtokoknak és az őrzésére külön őrségeket szerveztek. Azok a katonák, akiket néhány járásban emez erőszakosságok elnyomására rendeltek ki a helyi hatóságok, csatlakoztak a fellázadt parasztsághoz, ami különben a Ruskoje Slovo jelentése szerint, Orel tartományban is megtörtént.

Ez a néhány szemelvény a vidéki sajtóból eléggé megmutatja, hogy Oroszországban az anarchia mennyire elhatalmasodott és megérthetővé válik, hogy miért írja a *Novoje Wremja* legutóbbi számában, hogy a vidéken egyáltalán nem ismerik a kormány reális hatalmát, mert a kormány meg van félemlítve, erőtlen, gyáva és nincs semmiféle önvédelmi eszköz a kezében. Plakátokkal és kormányhatalmazatokkal nem tudja leküzdeni az orosz huligánok diktatúráját.

Nagyon jellemző a következő pétervári jelentés is:

A világhírű Trengolnik pétervári gummigyár munkásai azt követelték a gyár igazgatóságától, hogy óránként 15 kopek hadipótlékot adjanak nekik, még pedig 1915. májusáig visszamenőleg. Az igazgatók kijelentették, hogy ezt a sok millió rubelre rugó összeget — 18000 munkása van a gyárnak — nem tudják előteremteni. A munkások erre gyűlést tartottak és elhatározták, hogy az igazgatókat letartóztatják.

tatják. Az elmúlt szombat éjszakáján katonafegyverrel és revolverrel felszerelt munkások jelentek meg az ő igazgató lakásán, kiráncigálták őket az ágyukból, kijelentették nekik, hogy le vannak tartóztatva és reggel 4 órakor elvitték őket Kerensky miniszter magánlakására. Itt azt követelték, hogy a miniszter azonnal keljen fel és jelenjen meg előttük. Csak nagy ügygyel-bajjal lehetett a munkásokat ettől a követelésüktől eltéríteni és csak az orvosnak hitték el, hogy Kerensky beteg. A munkások eltávoztak, de nyugta ellenében ott hagyták a miniszter lakásán az ő igazgatót, akik csak másnap éjszaka hagyhatták el fogságukat, miután Kerensky kijelentette, hogy személyes felelősséget vállal azért, hogy az igazgatók minden időben a munkások rendelkezésére fognak állni.

Francia katonák forradalomra izgatnak.

Genf. A párisi éhség sztrájkok igen komoly jelleget öltenek. A sajtó tisztában van azzal, hogy a tüntetésekben a népnek a háboru hosszúsága és az élelmiszerdrágaság miatt keletkezett izgalma tombolja ki magát. Revol, párisi képviselő így ír a *Matinban*: „A drágasági krízis veszedelemmé vált. A sztrájkok azt bizonyítják, hogy a családok százezrei nem bírják az életet.” A jobbpárti lapok, a *Figaro*, az *Aktion*, a *Francaise*, a *Journal*, reszketnek a munkásmozgalmak miatt és óva intik a munkásokat, hogy ne engedje magát a pacifista áramlatoktól elragadtatni. Herve összeszedi egész ékesszólását és észre akarja téríteni a munkásokat. A párisi zavargások — írja — nem fejezhetik be a háborút, sőt meghosszabbítják és csak a németeknek okoznak örömet. Néhány hónap múlva jönnek az amerikaiak és az orosz hadsereg is rövidesen magához tér. Ezek gyorsan belejezik majd a háborút.

Köln. A *Kölnische Zeitung* bizalmas embere hosszabb utat tett Franciaországba és azt írja, hogy a vidéken a legtöbbet az emberek az eljövendő forradalomról beszélnek, amely elsöpri a kormányt és a katonákat hazatérésre bírja.

Az egyre terjedő elégedetlenségnek az élelmiszerhiány az oka, mert a földmivelés teljesen tönkre ment a munkaerő, a trágya és igás állat hiánya következtében. A katonák is várják a forradalmat. A bizalmiértfiu saját fülével hallotta egy nagyobb pályaudvaron, hogy a katonák beszélgetés közben a polgárokat forradalomra szólították fel.

— Miért haboztok — mondották a katonák — szabadítsatok meg bennünket a fronton lévő pokoltól! Számítunk és várunk rátok!

SPORT.

+ Felülfizetések. Az aradi sportszerető közönség nagy ajándékkészsége a május 27-én tartott jótékony célu mérkőzés alkalmával újra bebizonyosodott. A leghálásabb köszönetünket fogadják a nemes szívű adakozók ezután is adományaikért. Felülfizettek: Monzer ezredes 15, Denzig Béláné 10, Fischer Sándor 10, Igaz Sándor 10, Purgly Emil 8, Deutsch Max hadnagy 5, Frei Ignác 5, öt uriember 5, Hódi István főhadnagy 4, Otter Kálmán 4, Zászló dr. 4, Csáky Mihály 2:40, Jurányi 2, Zöldy 2, Horvát Béla 2, Jeremiás Adolf 2, Schwarz József 2, W. István 2, Vigdea Karl 1, Schneider Aron 1, Farkas Alexander 1, Salatz 1,

Rudi 1, Kron Ferenc 1, Gyalokay hadnagy 1, Loezi Antal 1, Halász hadnagy 1, többek kisebb nagyobb adományaival együtt összesen 112 korona 90 fillért. — A 33-ik gy. e. football-csapatának vezetősége.

Aki nem jegyez, azt megjegyzik.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Hetek óta a horizontot figyelni a magyar gazda: lesz-e eső, lesz-e kiadós, jó meleg eső? Lesz, lesz — a termőföld szomjúságát csillapítani fogják az égnek csatornái, megered az áldásos, jó meleg eső és ha késett is egy kisé, nem-e késett az idén az egész természet szokott rendjével szemben, nem-e késett szokatlanul nagy terminussal? Lesz eső, nyomában bő termés: ebben bizunk. Az új termésig és ha kell, még azon túl is, szépen kijövünk mindennel.

Akarattal, elhatározással, kitartással ezt is meg tudtuk csinálni, megannyi gyönyörű szép dolgot, amire a világháború tanított bennünket. És most van itt az ideje, hogy előre örülni is tudjunk önfeláldozó kitartásunk, munkánk gyümölcsének.

Most van itt az ideje, hogy a legfőbb erőfeszítéssel, nekilendüléssel, hároméves minden áldozatnak, minden küzdelemnek, minden önmegtartózkodásnak az eredményét biztosíthassuk, a termést betakarítsuk. És ebben az időben, ebben a legjelentősebb fázisában a világháborúnak, most, éppen most ne felejtsük azt, hogy ami a vetésnek, a földnek az eső, az a mi háborunknak a hadikölcsön. Ez adja meg az erőt, a felüdülést, felfrissülést a harc terepén küzdő csapatoknak. Emlékezzék erre mindenki és aki késett a hadikölcsönjegyzéssel, aki még nem eszmélt arra, hogy minden egyes legparányibb nemzetrésznek, minden egyes polgárnak, minden teremtet léleknek ebben a háborúban mit kell most tennie, hogy a létünkért való küzdelemben a diadalt biztosítsuk: az eszméljen most végre és teljesítse kötelességét.

Egybefolyó, egyetlen lángtenger az Isonzo völgye, hegyek ormaitól le egész a tenger partjáig. Magyar katonák áttörhetetlen acél-fala védi hetek óta Karszt kopár sziklái közt Trieszt és Fiume kapuját. Arz generális, a vezérkar főnöke, ércbevézni való szavakkal emlékezik meg magyar hőseink esudateteiről, akik ezren és egyenként, külön-külön vagy csapatokként mind valamennyien Ki nisziek Toldi Miklóskok, akiknek érdemeit majdan csak a történetírás aranytollával lehet megörökíteni.

Azt írja Arz generális: Örök hála illeti meg mindazokat egyenként, akik tehetségük szerint akármivel — munkával, anyaggal, vagy pénzzel — hozzájárultak ahhoz, hogy elképzelhetetlen nehéz küzdelmet vívó védőcsapatunk ágyukat, gépfegyvereket, élelmiszert kapjanak.

Hát ennek az örök hálnak elismerése alól ki akarná kivonni magát? Ki akarná haló poraiban is szegyelni magát az — unokái előtt? Az unokák majd megkérdezik: Nagypó, nagyanyó, te segítettél-e hadakozni, vittél-e valamint a harcolóknak? Nagypó, nagyanyó, jegyeztél-e hadikölcsönt — akkor? „Mert hadikölcsönből csinálják a bakancsot, ágyut, gépfegyvert, ebből szerzik össze az élelmiszert. Vigyazzunk hát, ne kelljen pirulnunk unokáink előtt. De még a mai kor gyerekei előtt se, mert akadhat a maiak közt is sok olyan vásott síheder, aki ujjal mutat ránk és megkérdezi: „Bácsi, maga jegyezt-e?”

Aki nem jegyez, az meg lesz jegyezve.

Történeti regény az aradi törvényszéken.

— A jászahelyi Purglyak jobbágysai a vojkaháziak ellen. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Romantikus tartalma, dohos, vastag porréteggel borított akták kerültek elő a napokban az aradi királyi törvényszéken. Évszázadok óta huzódó perben kell hozni ítéletet a törvényszék polgári bíróságának. Egy olyan vitás kérdés áll a bíróság előtt, melynek megoldásához már többször hozzáfogtak, de döntésre még nem került egyszer sem a sor. Járások, megyék és országrészek között folyt hosszú időközön keresztül a vita, mely valóságos ellenségeskedéssé élesedett ki, melynek nem egy emberélet is áldozatul esett.

Történelmi regénynek írni merithetnének ihletet és témát gyönyörködtető műveikhez, ha áttanulmányozzák ennek az alább elmondandó pernek aktáit és ha meg akarnák eleveníteni annak az ősi magyar szenvedélynek igazán eredeti változatát, amely abban nyilvánul meg, hogy úgy, amint a határban álló akácért előbb két család, aztán két falu kell birokra, most az aradi törvényszék előtt újra felvonuló nagy akcióban két falu, két járás, két vármegye, majd két országrész harcol azért a darab földért, amelyhez a tradíciók, számtalan legenda, de főleg sok kis egzisztencia boldogulása fűződik.

A tizennyolcadik század közepére kell visszamennünk, ha pontosan akarjuk ismerni ennek klasszikus aktacsomójának minden részletét. Az akkori Magyarország és Erdély között vita keletkezett, melynek tárgya egy háromszáz kataszter holdnyi erdőterület volt. Az volt a kérdés, hogy a két ország határán fekvő erdőterület kiknek a jogos tulajdona? Ez az erdőterület az aradmegyei Jászahely község szélén volt, amely akkoriban Magyarország határa volt. A Jászahellyel szomszédos Gorahoj, melynek mostani neve Vojkaháza, már Erdélyhez tartozott. A két község között volt ez a háromszáz kataszter holdnyi erdő. 1793-ban a kérdés eldöntésére egy-egy országos bizottságot küldtek ki, a magyarországi bizottságnak Miklóssy Ferenc római katolikus püspök volt a vezetője, míg az erdélyi bizottságnak Josika Antal báró volt az elnöke.

A per aktacsomójában meg van a nyoma két bizottság működésének. Hosszan, részletesen vizsgálták meg a bizottságok tagjai ezt a kérdést, de döntést nem hoztak. Mindkét bizottság helyszínrájtott vett fel,

melyben a vitás területet saját házához rajzoltatta.

Ezután rövid időre elfeledkeztek erről a földről és a Purgly-család, melynek birtokai határosak voltak ezzel a területtel, a múlt század harmincas éveiben birtokába vette az erdőt. Később, 1848. táján Vojkaháza lakóssai tudatára ébredtek annak, hogy valamikor volt valami közük az erdőhöz, ezért ebben az időben hosszabb időn keresztül jártak az erdőbe, ahol fát vágtak maguknak. Többet meg is büntettek ezért, de a vojkaháziak jogot formáltak még mindig a földhöz. Ezután következett 1858-ban az urbéri rendezés. A jobbágyok képviselőikkel egy ügyvédet bíztak meg, aki a Purgly-uradalommal 1877-ben egyezsége lépett, e szerint

az erdőből a jászahelyi urbéresok és jobbágyok kétszáz holdnyi területet kaptak.

Ezt természetesen telekkönyvezték és ettől kezdve a kétszáz holdnyi terület a jászahelyieké volt. A vojkaháziak azonban nem akartak tudni erről az egyezségről sem, hanem tovább hasz-

nálták az egész erdőt. Már ebben az időben különféle pereket kezdtek. A jászahelyiek több ízben birtokháborítás címén indítottak keresetet a vojkaháziak ellen. Minthogy Vojkaháza ebben az időben a halmágyi járásbíróhoz tartozott, itt indították meg a pert, melyben a vojkaháziak azt bizonyították, hogy az erdő az ő tulajdonuk. Ezt a telekkönyvükkel is igazolták, amelyben tényleg fel volt véve a terület. A járásbíró ezért azzal az indoklással, hogy ez a kérdés nem tartozik a birtokháborítási perek közé, elutasította a jászahelyieket. Számtalan ilyen per indult meg ebben az időben, melynek mindnek hasonló kimenetele volt.

Ebben az időben a vitás terület miatt a hatóságok és a két község lakossága között valóságos ellenségeskedés keletkezett, annyira kiéleződött a megoldásra váró kérdés. Ha a vojkaháziak jászahelyieket találtak az erdőben, verekedésre került a sor, mely mindig vérrrel festette meg az erdő földjét. Számos bünper keletkezett,

gyilkolták egymást a szomszédos községek lakóssai

és megoldást hozni, vagy dönteni, úgy, hogy abban mindkét részről megelégedettek legyenek, sehogy sem lehetett.

Pár évvel ezelőtt, 1912-ben indult meg ebben az ügyben az utolsó per, amelyben a napokban fog dönteni az aradi törvényszék polgári tanácsa. Ebben a keresetben a jászahelyiek arra kérték a bíróságot, hogy állapítsa meg a két volt országhatár és a két község között a tulajdonképeni határt és a határon levő vitás területet, amely kizárólagosan tulajdonukat képezi, ítélje meg az ő részükre. A jászahelyiek azzal is bizonyították azt, hogy a terület tényleg az ő birtokuk, hogy azt annak idején a Purgly családtól kapták a jászahelyi urbéresok, már pedig, ha ez nem lett volna a Purgly uradalom jogos birtoka, akkor bizonyára nem adta volna ezt a területet volt jobbágyainak.

Ezzel szemben a vojkaháziak azt hozták fel képviselőjük által, hogy a birtok telekkönyvileg fel van véve náluk és már több mint harminckett éve birtokolják az erdőt. Több ízben tartottak tárgyalást az ügyben a királyi törvényszéken, míg máig elhúzódott a per, anélkül, hogy döntést lehetett volna hozni benne. Most aztán szakértői szemlélet rendelt el a bíróság és tegnap egy nagyobb bizottság szállt ki Jászahelyen. A földművelésügyi miniszter is küldött képviselőt a bizottságba Simkó Sándor kataszteri főmérnököt. Részt vesz még a bizottságban Jakó Sándor törvényszéki bíró, az ügy referense, Miklea Szever dr., a jászahelyi urbéresok ügyvédje, Itu Mihály, nagyszabeni erdőfőmérnök, Pál Miklós erdőtanácsos és Surina Vilmos borossebesi erdőmérnök. Valószínűleg ez a bizottsági szemle adja meg a döntés alapját a bíróságnak, mely a napokban aztán végleges ítéletet fog hozni az arra türelmetlenül váró két községnek.

Erdekes, hogy még ma is mennyire barátságosan a viszony a két szomszédos község között, hogy mennyire ragaszkodik mindegyik még ma is a kérdéses területhez. Jellemző erre, hogy Miklea Szever dr., a jászahelyiek jogi képviselője a napokban a vojkaháziak megbízott ügyvédjével tárgyalt. Miklea megkérdezte az ügyvédet, hogy nem lehetne-e még most, amikor nincs meg az ítélet, barátságos uton megegyezni?

— A bíróság — mondotta — ugyis Salamon ítéletet fog hozni, valószínűleg, a vitás földnek felét az egyik községnek, másik felét a másik községnek fogja ítélni. Természetes, ez a legjobb eset, ami a vojkaháziakat érheti. Csinaljuk ezt meg békés uton, mert - így legalább mindkét község megkapja most a maga részét, különben az ügy még elbuzódhatik hosszabb ideig és a zár alatt levő ingatlanok nem veheti hasznát senki sem most, amikor a fa értéke horribilisan magas.

Ezt az ajánlatot tette Miklea dr., ellenfele azonban a vojkaháziak nevében kijelentette, hogy hallani sem akar semmiféle egyezségről, mert az egész föld az ő tulajdonuk kell, hogy legyen. (sz. o.)

Minta közélélmzés.

Az Acsev. alkalmazottjai a háboruban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Abban a néma küzdelemben, amelyet a fix fizetési osztály a háboru kibőrése óta folytat a megélhetésért, s amelyről nem kevesebb hirdás jelent meg már a lapok hasábjain, mint a harcterek véres küzdelmeiről, példát adóan vette ki részét az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak igazgatósága. Szociális érzékű gondolkodására vallanak azok az intézkedések, melyekkel alkalmazottainakja viszonyok miatt elérhető legjobb ellátására törekedett.

A háboru első percétől fogva a segélyezés élelmzési ellátás képezte az igazgatóság egyik legfőbb feladatát és az e célra szervezett osztály a utján minden órának helyes kihasználásával, viszonyainak, helyzetének helyes mérlegelésével oly eredményeket ért el alkalmazottainál, amelyek messze kiemelkednek a hivatalok által nyújtott támogatásokból s amelyek ép ezért méltán részolgáltak arra, hogy a nagy nyilvánosság előtt követésül is ismertessenek.

A legkisebb zugolódás és panasz szó nélkül látja el már évek óta alkalmazottainak háztartását liszttel, cukorral a vasut s nem történt még meg soha, hogy csak egy alkalmazottnak is nélkülöznie kellett volna e két nagy fontosságú élelmi cikket. Hónapról-hónapra pontosan kézhez kapta mindenki a közélélmzési hivatal és a Hadi Termény részvénytársaság rendelkezéséből kiutalt és részben aradi, részben makói és az ötvenes Zelenski uradalom malmából leszállított a liszt járandóságot, s ugyanígy a cukrot is, melyeknek Aradról való szétosztását a szertári hivatala látja el.

A központi igazgatóságnál működő élelmzési osztály gondoskodott ezen kívül arról, hogy burgonyával, kávéval, babbal, kölessel hagymával látassanak el az összes még a vonalon lévő alkalmazottak is, és a lehetőséghez képest fedeztessék az Aradon lakók háztartásának korpá, esőves tengeri, alma, borsó, lenese, csokoládé, buzadara, mák, sajt, szappan, gyertya, méz, tea, finom- és denaturált szesz, tojás, gyufa és zöldség szükséglete.

Mint hogy a vonalon lakók zsír és hus szükségleteiket saját hízalásu sertéseikkel fedezni tudták s különösen az igazgatósági személyzetnél mutatkozott nagy zsír és hus hiány, a szükségletet úgy fedezte a vasut, hogy 502 darab disznót vágott le a tél folyamán s azt szétosztotta alkalmazottai között. Közel 2000 kiló szalonna, másfél ezer kiló hus és ezer kilogram aprólékféle került ilyen módon önköltségi áron az alkalmazottak éléskamrájába.

40 waggon liszt, kilenc waggon cukor, ugyanahny burgonya mellett több waggonra szóló mennyiségnek felelnek meg az egy év alatt szétosztott egyéb élelmi cikkek, melyeknek beszerzésére 600,000 koronát előlegezett alkalmazottainak a vasut. — Azzal, hogy a beszerzett árakat a nagyban áron engedte át alkalmazottainak és viselte a kezelés, elporlás, apadás és hiányokkal járó költségeket a maximális árakhoz viszonyítva közel 100,000 koronányi megtakarításhoz juttatta alkalmazottait. Ezen anyagi előny mellett pénzben kiszámíthatatlan előnyt jelentett mindenkire az, hogy

az élelmi cikket kézhez kapta anélkül, hogy érette tülekednie kellett volna s a különböző jegyrendszerekkel kellett volna vesződnie.

A központi alkalmazottak részére Maros-utca 3. szám alatt külön élelmzési raktárt állított fel az igazgatóság, hol ma a liszt, köles, cukor, árpakása, gyufa, denaturált szesz, mák, buzadara, lekvár, gyertya, kappan stb. kiszolgáltatása mellett naponta 240 liter tej kerül kimérésre és a honnan a vonatkísérő személyzet részére külön 50 a mozdony személyzet részére szintén 50 liter tejet adnak ki naponta. A kezelés egyszerű és gyors, a tej kitűnő uradalmi tej.

Az igazgatóság figyelmét az élelmzési ellátás gondjai mellett nem kerültk el azok a nehézségek sem, amelyeknek alkalmazottai cipő és ruhaszükségleteik fedezésénél kivannak téve. Elejét veendő az indokolatlan kiuzsorázásoknak Wesselényi-utca 1. szám alatt összes alkalmazottai részére egy teljesen berendezett cipész műhely állított fel, melyben tizenkét munkás dolgozik egy vasuti fékező vezetése és felügyelete mellett azon a röngeteg cipőn, amit nemcsak aradi, hanem a vonalon beosztott alkalmazottai is beküldenek a műhelybe, mely bőrrrel ellátva a mai cipészárakhoz viszonyítva 30—40 százalékkal olcsóbban végzi el a cipő javításokat.

Öröm nézni, hogy a padlásról leszedett és cipőnek már alig mondható rongyokból erős fejelés, talpalás és védőszegekkel való ellátás után minő pompás cipőt kap vissza aránylagosan olcsó pénzért az Acsev. alkalmazottja. Jellemző a műhely forgalmára az, hogy az első hónapban az alacsony árak mellett 5000 koronánál nagyobb összeg folyt be tisztán javítási munkálatokért.

Ugyanígy formában nyitja meg ócska ruhák javítása, foltozása és tisztogatására szabó műhelyét is az acsev. július hó 1-én ugyanebben a házban.

Ha még figyelembe vesszük azt, hogy a mai rettenetes faárak dacára is ölenként 40 és 50 koronás árban adja ki alkalmazottainak a tüzelőfát a vasut, azt igen előnyös áron felvágatja és haza szállítatja alkalmazottainak, minden fennakadás nélkül a piaci árral szemben 50%-al olcsóbban látta el közzémmel a pincéket, akkor minden bizonytalansággal elmondhatjuk, hogy ott és azokban segített legjobban alkalmazottain a vasut, amelyeknek beszerzési gondjai örök fel a más foglalkozású tisztviselők minden életkedvét s emésztik fel azt a szerény jövedelmet, amely részükre biztosított.

Az a szociális érzék, amellyel ezeket a természetbeni támogatásokat nyújtotta a csanádi vasut s amely támogatást még fokozottabb mértékben óhajtja nyújtani a jövőben is alkalmazottainak, vezette a vasut igazgatóságát a pénzbeli segélyezéseknél is.

Eltérve attól a sablontól, melyet a háborus drágasági pótlék folyósításánál az állam követett, de teljesen igénybe véve 1917-ben azt a közel fél milliárdnyi összeget, mely az állami 25—30—35%-os kulcs szerint megillette volna alkalmazottait, oly segélyezési kulcsokat állított fel, melyek az 6 alkalmazottainak megélhetési gondjaival állanak arányban s amelyeknél a nő ember ugyanazon rangfokozatban 50%-al több pótlékot kap, mint a nőtlen s minden gyermek 20%-al növeli a pótlékra való igényt. A családos emberek tehát nagyobb pénzbeli segélyt kapnak havonta, mint a nőtlen emberek s a nagyobb fizetésűek arányosan kisebb százalékát kapják a fizetésüknek, mint a szolgai rangban lévők.

A viszonyok folytonos rosszabbodása még mielőtt az állam a mai napokban köztudomásúvá vált ruhasegélyt folyósította volna, a vasut igazgatóságát arra sarkalta, hogy a természetbeni és eddigi pénzbeli segélyezéseken felül újabb segélyezést nyújtson alkalmazottainak s adja ezt oly formában, ahogy azt az idő és a helyzet, alkalmazottainak gondjai megkívánják. E célra meg is szavazott az áprilisi igazgatósági ülés 230000 koronát. Számolva azokkal a terhekkel és gondokkal, melyeket az őszi napok hoznak majd az alkalmazottakra, a vasut igazgatósága a hoinapi fizetésekkel egy időben a havonként esedékes háborus pótlék háromszoros összegét, mint külön háborus segélyt folyósít alkalmazottai kezéhez s e címen a segélyezésre álló 230,000 koronából 108,000 koronát vett igénybe.

Ha azzal a gondossággal kísérné minden munkaadó alkalmazottainak megélhetését, mint a most ismertetett keretek mellett a csanádi vasut, akkor a fix fizetési osztályhoz tartozók ajkáról kevesebb lenne a panasz s több türellemmel és bizalommal várnák a béke napjának felvirradását.

Hat korona egy kiló cseresznye.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A háboru szabadon burjánzó vadvirágának egy gyönyörű példányát hozta elénk a cseresznye érés ideje. Minő boldog reménységgel vártuk a tavasz első gyümölcsét, a gyermekek örömet jelentő piros bogycok érésének első napját, hisz azt hittük, hogy vele együtt eljő az élelmiszerek piacán mutatkozó feszültség enyhülése, hogy a szegény ember végre is olesón hozzájut a legfőbb táplálékához, elülnek a siránkozó panaszok a föld önteni fogja gazdag termékeit s újra erőre kap az éhes gyomor. Keserü csalódást hozott ránk a ragyogó májusra várva-várt cseresznye érés ideje, mert a fékezhetetlen kapzsiság már az első érő szem mellé is odaült s görsösen belékapaszkodott a pirosuló fába, hogy továbbra is lemondásra kényszerüljön az, akire legnagyobb áldás a gyümölcs.

Lerontotta reményünket egy szegény Orczy-utcai háztulajdonos, akit a teremő azzal áldott meg, hogy kertjében lévő gyümölcsfákat megrakta gyümölcsevel, s pünkösdre már hat koronás árat mert kérni a cseresznye kilogramjáért.

Az uszora, a gazdagodási vágy emberietlen mérve szállhatta csak meg azt a szegény házigazdát, aki merész volt egy kilogramm cseresznyéért ma 6, mond hat koronát kérni. De mily könnyelmű lehetett az a vevő, aki 5 koronát meg is adott egy kilogramm cseresznyéért csak hogy elmondhassa, hogy pünkösdkor cseresznyét evett.

Hiába ezekkel az ily természettel megáldottakkal helyesebben megvertekk szemben mindenféle kormányrendelet vagy rendőri szigor. Valami újat, valami megszegyenítőt a nyílt piacon való megvesszőzést kellene behozni az ily árdragító eladókkal ép úgy, mint a könnyelmű vevővel szemben, hogy a példát látva elmenjen a kedve a példa követésétől mindenkinek, ~~amint~~ az ur termést adott a fáján és pénzt a zsebébe. Hiszen ha radikális eszközzel meg nem gátoljuk ezt az uszoráskodást, mely egy karalábé árát ma 40—60 fillerre, egy liter zöld borsót 6 koronára, egy fej salátát május végén 10—12 fillerre hajtotta fel. Hát miből éljen, hogyan tartsa fenn magát egy szerényebb jövedelmű család, ha a száraz főzélékek elfogytának napjaiban az új termésért, a zöld főzélékért ily hihetetlen árat merészelnék kérni a föld uszorásai?

Mennyivel került többé a cseresznye termelése az idén, mint tavaly, mennyivel lett drágább annak a fej salátának és zöld borsónak a piacra hozása, mint a háboru előtt, hogy ily óriási árat kelljen ma fizetni érettök a mult áraival szemben. — Ugy-e bár semmivel sem, Kérnek és fizetnek érette elképzelhetetlen árat csak azért, mert az emberek megszokták, hogy mindennek az árát emelni kell, ma semminek sem lehet az az ára, mint békében volt.

A rendőrség legerélyesebb közbelépését várjuk a piaci árak szabályozására, nehogy a fogyasztó közönség maga keresse magának a türelmével való visszaélés meggátolására a megfelelő módot és alkalmat.

Minden egyes jegyzés gyorsítja a békát.

Uj orosz offenziva ellen. (Oroszországnak nem kell Nagy-Szerbia.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

München. A Daily Mail jelenti: A munkások és katonák tanácsa az orosz offenzivának újbóli felvétele ellen foglalt állást.

Kopenhága. A munkások és katonák tanácsa hivatalosan tiltakozott Londonban a miniszterelnöknél az angol beavatkozások ellen orosz belügyekbe.

Berlin. A Lokalanzeiger jelenti Malmóból: A legkiválóbb forradalmi agitátorok, közöttük Lenin is, Péterváron és a vidéken erősen ellenállnak a kormánynak. Moszkvában a munkástanács az egész kormány lemondását követeli.

Berlin. Stockholmból jelentik: A Növoje Vremja cikkében azt írja, hogy az új orosz kormány a szerb kormánynak arra a kérdésére, hogy milyen magatartást tanusítana a megalkandó Nagyszerbiával szemben, — azt válaszolta, Nagyszerb államnak megalakulását a saját szempontjából nem tartja kívánatosnak és nem támogatja ezt, mint hadicélt, ellenben a régi Szerbia visszaállítását energikusan követelni fogja.

Zürich. A Tagesanzeiger szerint az angol hadsereg kész lehet arra, hogy a főparancsnokságban változás fog beállani. Petain főparancsnokságával az új haditervet elkészítették, a tavaszi offenziva befejezésénél számítanak arra, hogy akkorára Oroszország is megkezdi offenzíváját.

Juliusban lesz a stockholmi konferencia.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Stockholm. A stockholmi békeértékező sikere most már tökéletesen biztosítva van. A francia szociálisták táviratilag közölték, hogy részt vesznek, az olasz és amerikai elvtársak szintén bejelentették részvételüket. Az amerikai, francia, olasz és orosz szociálisták egyidejűleg fognak megérkezni Stockholmba. Az angol munkáspárt részvétele is biztos. A konferencia tehát a békének legbiztosabb kilátásaival fog megkezdődni. Az előbb említettek június 10-én érkeznek meg Stockholmba.

Becs. A Daily News a béke kérdésével foglalkozó vezércikkét azzal fejezi be, hogy az entente a semleges békejegyzékére mihamarább válaszolni fog, mihelyt valamennyi arcvonalon véget értek a harcok.

Berlin. Szocialista körök a legjobb reményekkel vannak aziránt, hogy a francia szociálisták résztvesznek a stockholmi konferencián.

Berlin. Az Internacionála Correspondens írja: Hysmans jelenti a konferenciáról: Az általános tanácskozások megnyugtatólag hatottak a siker érdekében. Azonban el kellett határozni, hogy a konferenciát csak július elején kezdjük meg. Közlebbi dátumot azért nem lehet megállapítani, mert az egyes országok kisebbségi pártjainak részvételét is biztosítani akariák.

HIREK.

Panaszok a lisztkeverés ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma délelőtt az aradi gyárak képviselői fölkeresték Varjassy Lajos polgármestert és kérték őt, hogy a lisztnek mai keverési arányát változtassa meg. A küldöttséget a munkások részéről egyik bizalmiférfiuk, a katonai főügyelet részéről pedig annak főhadnagy-segédtszije vezette. A polgármester kijelentette a küldöttségnek, hogy a lisztadagok megváltoztatása nem tőle függ, hanem az Országos Közlemezési Hivataltól, — egyuttal pedig, egy táviratot küldött a hivatal vezetőjének, Kürthy Lajos bárónak, amelyben előterjesztette neki a munkások követelését.

Az Aradi Közlöny munkatársa ma délután fölkereste ez ügyben Varjassy Lajos polgármestert, aki kijelentette, hogy táviratára Kürthy bárótól még nem érkezett válasz. Alaptalan kijelentéseket nem tehet, mert nem akar olyasmit ígérni, amit később esetleg nem lenne módjában teljesíteni.

Green Nándor főkapitányt is felkerestük aki ama reményének adott kifejezést, hogy a munkásság nem ragadhatja magát excessusokra. A hatóság mindent megtesz a mi hatalmában áll, hogy a helyzeten javítson.

— **Kitüntetés.** A király megparancsolta, hogy az ellenséggel szemben vitéz magatartása elismerésül *Kilik* Vilmos 33. gyalogezredbeli hadnagynak a legfelsőbb dicséret elismerés — a kardok egyidejű adományozása mellett — tudtul adassék.

— **A mezőhegyesi méneparancsnok kitüntetése.** A hivatalos lap közli, hogy a király kiváló és eredményes szolgálatai elismerésül Dóhrman Béla méneskari alezredesnek, a mezőhegyesi méneparancsnokság vezetőjének a Ferenc József-rend tisztii keresztjét adományozta a hadiérem szalagján. Dóhrmann Béla ezredes működése alantasai szeretetét és tiszteletét, felebbvalóinak megalapozását és elismerését virta ki az első pillanattól kezdve, mikor parancsnoki állását elfoglalta és hogy a háboru alatt milyen értékes szolgálatot tett, azt szép kitüntetésével igazolja.

— **Alaptalan aggodalom.** Az Aradi Közlöny szerkesztőségét többen felkeresték azzal a panasszal, hogy tudomásuk szerint az Aradon délután fél 6 órakor feladott postai küldeményeket a postahivatal csak másnap továbbítja. Különösen kereskedők körében keltett a hír érthető megdöbbenést, mivel a kereskedők üzleti levelezésüket fél 6 óráig nem tudják elvégezni és csak többnyire 7 órai zárás után fognak hozzá. A több oldalról érkező felszólításoknak engedve megkerestük a legilletékesebb fórumot: a postafőnökséget, ahonnan azt a megnyugtató felvilágosítást kaptuk, hogy a szárnyra kelt hír minden alapot nélkülöz, mivel az új — holnap életbe lépő vasuti menetrend szerint az utolsó postajáratot este **kilenc órakor** indítják el és így az este háromnegyed kilenc óráig feladott küldeményeket is az az napi vonattal továbbítják Aradról.

— **Cukor kiosztás.** Felhívom az I. II. és III. kerületekhez tartozó kereskedőket, hogy pénteken, a IV., V., VI. kerületekhez tartozó kereskedőket, hogy szombaton és a VIII., IX., XI. és XII. kerületekhez tartozó kereskedőket, hogy hétfőn délelőtt a cukor utalvány kiváltása céljából a közlemezési hivatalban jelentkezzenek. Egy adag 20 dekában állapítatik meg s annak kicsinybeni eladási ára a süveg és kristály cukornál 30 fillér és a por és kockacukornál pedig 22 fillér. A közlemezési hivatal vezetője.

— **Janek újabb balesete.** Bécsből jelentik: Janek Géza a leghíresebb magyar zsoke, aki a Király-díj versenyében komoly sérülést szenvedett és ebből, alig néhány nappal ezelőtt lábalt ki, újból szerencsétlenség áldozata lett. A mai első versenyen a startnál Doppel—Aar nevű lova ledobta Janeket, aki súlyos lábtörést szenvedett és eszméletét azonnal elvesztette. Kórházba szállították. Érdekes, hogy az istállóból egy másik, Vas nevezetű magyar zsoke ment ki az elfogott lovat lovagolni és ő a versenyt a Doppel—Aarral meg is nyerte.

— **Halálozás.** Goldzieher Fülöp az Aradi Villamossági részvénytársaság nagyszorgalmu tisztviselője ifju életének huszonegyedik évében elhunyt. Az uri társaságokban őszinte rokonszenvenek örvendő fiatalember, előkelő családból származott és Goldzieher Albert dr., valamint Goldzieher Márton dr. ügyvéd fivérüket gyászolják az ő halálával. Temetése holnap délután négy órakor lesz a zsidó temető halottas házából.

— **Két-két perces eső ma éjszaka.** Rekenő, kánikulai forróság, ember, állatot és növényt sorvasztó napok után ma végre este hat óra felé felhők kezdtek tornyosulni az égen és biztos győzelmünknek egyik legbiztosabb záloga, amiért egy ország imádkozik napok óta, a várva-várt eső reménye öntött új életet az eltespedt emberekbe. A levegő ugyan az est folyamán nem hült még le, de enyhe szél kerekedett, ami némileg elviselhetővé tette a tropikus hőséget. Éjjel egy órakor, végre esőcseppek kezdtek hullani a felhőkből és a kellemes, rég várt esőverés okozta zajra hálaosan figyeltünk fel. Csak pillanattig tartott az öröm, mert egy óra két perckor már ismét elcsendesült minden, az eső megszűnt. A szomszagos földnek még porát is alig nedvesítette meg az égi áldás, a növényzetről alighogy lemosa a piszkos homokot. Két órakor ugyanez a jelenség ismétlődött meg: azonban az égboltozat nem derült ki, felhős maradt és az időjárást ismerő egyik helyi tudós állítása szerint Ujarad felől tartós esőt jelentő felhők vannak felvonulóban.

— **Békeajátosság a vártemplomban.** A péntek délután hat órakor kezdődő ajátosság a katonazene Zellner Sándos karmester vezetésével a következő darabokat játsza: 1. Tyrolf: Norvég egyházi ének. 2. Komzák: Békevágy. 3. Haydn Mihály: Szent vagy uram.

— **Köszönetnyilvánítás.** Az aradi polg. jót. nőgyelet hálás köszönetet mond R. Marty és társai igazgatóknak, amiért az egylet céljaira 500 koronát voltak szivesek küldeni. Az aradi villamossági részvénytársaság 50 koronát küldött néhai Outenberg Tivadar koszorúmegváltásáért, mit szintén hálásan nyugtatunk.

— **Uj menetrendek.** Az Aradi Közlöny holnapi számában közli, a Máv. és Acev. holnap, június elsején életbelépő és lényeges újításokat tartalmazó menetrendjeit, amelyet a lapból kivágva mindenki állandóan magánál hordhat. A temesvári és a nagyikindai vonalakon nincsenek változások.

— **Hadijótékonyág.** Baross Ferenc dr. főispán ravatalára szánt koszoru megváltása fejében a rokkant alapra adományoztak: Cárán Béla Seprős 30 korona, Györök község lakossága 1085 korona, Mondorlak és Maroscsicsér község 200 korona, Aradvármegye főispáni hivatalába érkezett újabb adományok: Marty cognacgyár Világos, a rokkant alapra 500 korona, Aradmegyei Vörös Kereszt Egyület részére 500 korona, Aradmegyei Fehér Kereszt részére 500 korona, Vakok részére 500 korona. Rokkant alapra: Stepan Tivadar (Borossebes) 14 korona, N. N. 1 korona, Honetői kaszinó 85 korona.

— **Mindenkinek érdekében áll Fischer Nagy aruházát felkeresni a Szabadság-téren.** Férfi és diák turista és apacs ingek nagy választékban, gyermek sockerlik 2 kor 5 korig. Leányka és fiu szalma kalapok 7 kor. 10 korig. Gyermek kocsik 50 kor. 300 korig. Legelőbb be vásárlási forrás Fischer Aruház a Szabadság-téren.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Az osztrák Reichsrath sürgeti a békét.

Bécs. A király ma délután a bécsi Hofburgban számos hódoló küldöttséget fogadott.

Bécs. A Reichsrath lengyel klubja felhatalmazta Dasintzky képviselőt, hogy a többi pártokkal egyetértve a következő sürgősségi indítványt nyújtsa be a Házba: A világháború harmadik évének végén, amely világháború milliókra menő emberéletbe és nyomorultba került, Európa összes népeit kimerítette és a tömegéhség rémítései idézte fel, végül mindkét küzdő fél elismerte a nemzetek önrendelkezési jogát a tartós béke alapjául. Mindazokkal az államokkal és népekkel, amelyek a békét a nemzetek megállapodása alapján akarják megkötni szolidaritást vállalunk. A képviselőház felszólítja a kormányt, tegyen meg mindent a békének a legközelebbi időben való lehetővé tételére.

Budapest. A Magyar Távirati Iroda jelenti: Ma reggel a gyárakban röpiratokat osztogattak,

— **Aradiak a gyöngyösieknek.** A polgármesteri hivatalba a gyöngyösi tüzkárosultak javára befolyt adományok: Nesner Benő 10, Haditermény r. t., Baross Ferenc dr. főispán ravatalára koszoru megváltás 50, Haditermény r. t. Ottenberg Tivadar udv. tan. ravatalára koszorú megváltás 50, özv. Bora Jánosné 40, Leopold Zsigmond 100, Szimányi Zoltán 100, Zerkovitz Rudolf 20, ifj. Vass Gusztáv 10, Kalmár József 50, Reinhart Gyula 10, Réthy Viktor 10, Fejér Gyula 10, Ungár Armin 20, Kilenyi János 10, Hegyi Albert 50, Faragó Rezső 10, Schütz Henrik dr. 10, Keller Gyuszi 20, Keller Jancsi 20, Székely Inigó dr. 50, Meer Armin 20, Angel István dr. 10, Bing Hugó 40, Reisinger Sándor 50, Mandl Vilmos dr. 10, Vargassy Lajos dr. 20, Bing János 50, N. N. 10, Lehrmann Viktor 20, Karácsonyi A. 10, Ehrenfeld Ignác 100 korona.

— Cigaretta hüvelyek Ingusznál 3243

— Könyv- és zenemű nyomságok Kerpelnél. Levélpapír olcsóságok Kerpelnél. 901

VAROS ES MEGYE.

Nem lesz több közúti megálló.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A műszaki bizottság ma délután 4 órakor Lőcs Rezső h. polgármester elnöklésével ülést tartott a közúti gőzvasut Nádor-utcai megálló helye tárgyában. Mint az Aradi Közlöny jelentette Nemes Géza és társai 40 aláírással kérték a tanácshoz intézett beadványukban, hogy a nyári hónapokban legalább a közúti gőzvasut a Nádor-utcai sarkánál megálljon. A kérelem indokolásul felhozzák, hogy a gyermekmenhelyhez és a huszárlaktanyában elhelyezett járványkórházhoz közlekedő nagy közönségnek előnyére válna a Nádor-utcai megálló.

A műszaki bizottság tagjai közül Kilenyi János főszámvevő, Koromzay Frigyes, Heinrich Gyula az indítvány ellen foglaltak állást. *Nachtnebel* Odön főmérnök és Lőcs Rezső elnök, valamint Zádor Imre gépüzemigazgató mellett. A gépüzemigazgató elmondotta, hogy a Nádor utcán innen és túl 100 méteres távolságban van a két megálló. Miután azonban a műszaki bejárás alkalmával a főfelügyelőség elrendelte, hogy a megállók számát ne szaporítsák, — a műszaki bizottság a Nádor utcai megállóhely létesítését megtagadta.

Ezután Zádor Imre gépüzemigazgató jelentette, hogy a gépüzemek alkalmazottai a városi alkalmazottakhoz hasonlóan beszerzési segélyt kérnek. A műszaki bizottság főkérte a gépüzemigazgatót, hogy a segély összegére vonatkozólag alternatív számításokat tegyen.

amelyben felhívták a munkásságot, hogy Tisza ellen és a választójog mellett tüntessen és követeljük, hogy grófok ne jöjjenek. Felhívták a munkásokat, hogy este munka után gyülekezzenek és vonuljanak fel. Különböző helyeken a gyárakból kivonulva a munkások, gyülekezni kezdtek, szónokaik beszédeket mondtak a hordókból, kézikocsikból rögtönzött tribünön, amíg a rendőrség közbelépett. Ekkor a gyülekezések feloszlottak. Incidens nem történt.

Newyork. A Reuter ügynökség jelenti: Praesidióból, Texas állam, érkezett hírek szerint Villa tábornok csapatai megrohanták Ois-laga helyiséget, Mexikóban közvetlenül az amerikai határ mellett. A helyőrség fegyvereit hátrahagyva menekült, valamint a lakosság is. Számos menekült tisztviselő közli, hogy Villa maga vezette a támadást. Csapatai a várost kezükben tartják.

Bécs. A Házaszálybizottság a házszabály reform ügyében tartott ülését éjszaka tizenkét órakor fejezte be. A tanácskozás az összes lényeges kérdésekben egyértelmű határozatokat hozott általában, a benyújtott javaslatok értelmében.

zetésüket rendező szabályzat ellen kifogásaikat a műszaki bizottság elvetette. Együttal figyelemzeti a bizottság az alkalmazottakat, hogy ne elégedetlenkedjenek, mert éppen most rendezik a fizetésüket oly módon, hogy minden jogos igényt kielégítettek. Végül elhatározta a műszaki bizottság mai ülésén Mészáros Dániel fűtőnek gépkezelővé való átminősítését.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Bonyodalmak a Sulkovszky-birtok eladása körül.

(Megtámadták az adásvételi szerződést.)

A Világ írja a következőket: A közelmúltban nagy feltűnést keltett az a hír, hogy a Központi Textilipar Részvénytársaság, a Magyar Kender- és Lenipar Részvénytársaság főkvállalata, megvásárolta a herceg Sulkovszky-féle uradalmakat. A birtokvásár egyike volt a legnagyobbaknak, amelyet eddig Magyarországon kötöttek. Maga a birtokkomplexum 40.000 holdnyi területű és a vételár tizenkilencmillió korona volt. Az óriási birtok Sulkovszky József Mária hercegnő tulajdona, aki a rajna melletti bonni bíróság, mint gondnoki hivatal által gondnokság alá van helyezve.

A Központi Textilipar Részvénytársasággal a tárgyalásokban a hercegnő részéről a bonni bíróság által kirendelt Hellekessel Henrik dr. bonni ügyvéd és Králitz Lajos dr. aradi ügyvéd vettek részt. Az adásvételi szerződés feloleli a herceg összes birtokait, uradalmait és erdősegeit, a barakony-apáti, pankotai, erdőskereki, eszékszlői, magyarádi, muszkai, almasegresi, székesaranyági az maróti, és aradi stb. ingatlanokat, az egész élő és holt természetrel, a különböző vásári, vám- és vízjogokkal. A vételár — mint fentebb jeleztük — 19 millió koronában állapították meg. Ebből a szerződés értelmében 3 millió koronát foglalóképpen tettek le a herceg javára, további 10 millió korona a gondnokhatósági jóváhagyása után véglegesített szerződésnek Fuchs Leó, a Magyar Kender- és Lenipar Részvénytársaság elnöke, vagy báró Tornay-Schossberger Rezső ugyanennek alelnöke által történt kézhezvétele után 8 nappal esedékes a Bodenkreditanstaltnál, Bécsben, míg a fennmaradó 6 milliós részlet később, a szerződésben megjelölt feltételek teljesítése után esedékes.

A nagyszabású birtokvásár perfektuálása azonban, mint a fentiekből is kitűnik, a bonni bíróság jóváhagyása után válik csak lehetségessé. Értesülésünk szerint azonban itt nagy nehézségek merültek fel, mert a szerződést bizonyos differenciák miatt, melyek állítólag 5 millióra rugnak, megtámadták. A

benfentesek most önként érthetőleg roppant érdeklődéssel néznek a birtokvásár sorsa elé.

— A zarandi vásárt június 2-án tartják meg.

Nagy veszteséggel visszavert angol támadások.

Berlin, május 31. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

Az Ypern és Wytschäte hajlásban az élénk tüzérségi tevékenység tovább tart. A Scarpitól közvetlenül délre több angol századot, amelyek este meglepő előretöréseket intéztek árkaik ellen, nagy veszteségükkel visszautasítottuk. A tűz rövid fokozását éjszaka Monchy és Guernappe között is angol támadások követték. Nyugatporoszországi ezredek szivós közelharcban visszavetették a több ízben előretörő ellenséget.

A vermet trónörökös hadcsoportja:

A Chemin des Dames hegyhát hosszában és a Champagne nyugati részén a tüzérségi harc ismét jelentősen erősödött. Az Aisne déli partján nyugat-rajnai csapatok kiterjedt robbantások után több francia árkot rohammal elfoglaltak és negyven fogolylyal és néhány géppuskával tértek vissza. Auberivétől keletre egy felsőrajnai ezred osztagai egy feldeítő vállalkozást hajtottak végre, amelynek során ötven embert elfogtak. Az éjszaka folyamán a Maas nyugati partjain is élénkebb lett a tüzetevékenység.

Albrecht württembergi herceg vezértábornagy hadcsoportja: Nincs ujság.

A keleti harctéren az általános helyzet változatlan.

Macedóniai harctér:

Német és bolgár portyázó különítmények a Cserna-hajlásban és a Vardar nyugati partján sikeres előtéri harcokban számos foglyot ejtettek. — **Ludenburg,** első főtámaszmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

MOZGOKEPSZINHAZ.

Dorrit lumpol.

(A Nordisk társaság filme a Dorrit Weixler hagyatékból, előadja az Uránia.)

A halál korán, nagyon korán rabolta el tőlünk a hájnak, a szépségnek egyik legtehetősebb stáriját Dorrit Weixler. Most már a halott emléket tiszteljük, amikor a Nordisk-gyár a két utolsó filmet mintegy búcsuzóul hozza forgalomba.

Hogy ki volt Dorrit Weixler? — Azt tulajdonképpen egy szóval meg lehetne mondani: az ő egyénisége a háj. Ez a kis fekete-hajú, babaarcu művésznő, akár fiú, akár baktis szerepben, akár vígjátékban akár drámában: mindenütt elbájolt üdeségével, fiatalosságával, élénkségével és temperamentumával. Mintegy külön zsánert alkotott, amikor semmiféle közelebbi jelzést találni nem tudott a mozirodalom, mint azt, hogy „Dorrit kép”. — A szegény Dorrit-nak csodálatos hatása van a filmen, mintha megelevenedne a vásznon, mintha életre kelne minden tárgy, minden kép amidőn ő élénk lép. Mozdulatai rendkívül egyszerűek, pöz sohasincs bennük, de azért azokat az érzéseket, a melyeket tolmácsolni akar, mindig értésünkre tudja adni a természetesség egyszerű eszközeivel. Nem nagy nehéz szerepek valók voltak neki, hanem egyszerű, finom, naiv dolgok, melyekben az ő egyénisége, az ő ragyogása kedves modora tudott érvényesülni.

Előnyös árban**divat-selymek, grenadinok és valódi gyapjúelmék****JEREMIÁS cégnél**

Arad, Andrassy-tér 20. sz.

Némi célzatosság van abban, hogy a színház ma a legpajkosabb Dorrit képet hozza színre. Nem mintha az emlékezés által a fájdalom sebeit akarna felszaggatni, amelyet ennek a fiatal tehetségnek a halála okozott minden érző embernek, hanem ellenkezőleg emlékenek akar áldozni, amikor legesodálatosabb és legközvetlenebb szerepében állítja ma a közönség elé, hogy ő maga győződjék meg arról, hogy mit veszített a művészet ennek a nőnek korai kimulásával.

Dorrit lumpol, s ahogy ő lumpol, úgy esak tiszta, kristály tiszta mocsoktalan lelkek tudnak örülni az élet örömeinek, úgy csak azok tudnak mulatni, akik lelkük üdeségét, érzéseik tiszta frissességét megtartották. A közönség, a jó Dorritnak hála közönsége ma megindultan fogja elhagyni a színházat és a kegyeletes emlékezés a művészi élvezettel fog párosulni.

* **Ritta Sacchetto az Apollóban.** (A „Sabina” bemutatása.) Péntektől kezdve Ritta Sacchetto, az aradi színpadról is ismert bájos spanyol művész nő játsza el az Apolló vászonlapján legújabb nagy feltűnést keltő szerepét, Sabina grófnőt. A szépséges grófasszony portréja ott függ egy régi kastély falán s romantikus legenda szövődik köréje, amit a kastély öreg szolgálója elmesél Node tanárnak. Node ál-mában természetesen megelevenedik a grófnő legendája, amit a tanár tovább szó s belekapcsolja a maga személyét is. Érdekesen pereg le előttünk egy romantikus, színes mese, míg aztán Node felébred s a megkapó történet végét ér. Sabina grófnőt Ritta Sacchetto játsza s szépsége és kiváló művészi egyénisége pompásan érvényesül alakításában. A nem mindennapi filmen kívül Gyöngyös város tűzkatasztrófájáról és az olasz harctérről készült legújabb főlvételeket mutatja be az Apolló-színház új műsorának keretében.

* **Fehér rózsá, piros rózsá és az Aranyasó** vasárnap az *Erzsébet-mozgásházban*. Egy napon két kiváló slágert tűzött műsorra a színház igazgatósága, ezáltal tanubizonyosságot téve áldozatkészségéről. Az Aranyasó egyik világhírű amerikai filmgyár nagyszerű alkotása, mely kép a cowboyok világába nyújt bepillantást s látjuk mily vad bosszúra képes egy szerelmes férfi, aki nem lesz viszont szerető. Csütörtökön Urnapján elsőrangú szenzációs műsor kerül bemutatásra.

* **Gyöngyös pusztulásának mozifőlvétele az Apollóban.** Gyöngyös város tűzkatasztrófájáról s a királyi párnak a katasztrófa által hajléktalanná vált nép között tett látogatásáról készült helyszíni mozgófényképfelvételeket az Apolló-színház minden műsorán vetíti.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.**NYILTÉR.**

(Az ezen rovatokat közlőttekért nem vállalunk felelősséget)

Dr. Goldzieher Albert, Márton és neje Mann Lenke, Vilmos és Pál a maguk és minden rokonuk nevében szívük mély bánatában megtörtén tudatják, hogy forrón szeretett öcsesük

Goldzieher Fülöp

folyó hó 31-én, ifjú életének 24-ik évében elhunyt.

* Felejthetetlen halottunkat június 1-én d. u. 4 órakor temetjük az izt. sirkert halottas házából.

Nyugodjék békében, áldás poraira!

Arad, 1917. május 31.

8564

Minden külön értesítés helyett!

Az Aradi Villamossági Részvénytársaság igazgatósága, tisztviselői kara és műszaki személyzete mélységes fájdalommal jelenti, hogy

Goldzieher Fülöp ur

a társaság hűséges és nagy szorgalmu tisztviselője e hó 30-án éjjel hosszas és kínos szenvedések után jobblétre szenderült.

Emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni.

Arad, 1917. május 31.

Magyar gyógyborok**Kitünő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.**

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vasképző gyógybor, vérszegények, láb-badosók, sépkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Borne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerősítő szer, finom fűszeres ízű, zson-gító, a gyomorra és vesékre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegek részére és ott, ahol a condurongó kéreg já-vaiva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulaj-donságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidoi pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógy-szertárában Arad, Szabadság-tér.**Mesés szép lesz az a hölgy,**

aki az

IBOLYA DORÉ CRÉMET

használja. Az arebört vakító fehérre varázsolja és eltünteti mindenféle arctisztatlanságot. **Ara egy tégelynek 2.- K.**

Ibolya Doré szappan 3 kor., Ibolya Doré tej 1 K 50 fill. Ibolya Doré hölgypor 1 K 50 fill.

Tyukszem ellen

a leghatásosabb szer az

Anagalin.

Ara 1 korona.

Kellemes ízű limonádétmindenki otthon készíthet 1 adag **CITRAS**-sal.

Ara 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád gyógyszer-tárában

Arad, Andrassy-tér 22. szám.

1812—1917. szám.

Tornovai járás főszolgabírájától.

Hirdetmény.

A tornovai járás valamennyi községében a második rézgálic kiosztás június hó 5-én, szükség esetén folytatólag a következő napokon történik.

Ezuttal is minden katasztrális holdra 5 kiló rézgálic jut s annak árában kilónként 4 korona 20 fillér fizetendő.

Tornova, 1917. május hó 30.

Főszolgabíró.

3548

4—1917. közp. vál. ein. sz.

Hirdetmény.

Az 1918. évi XIV. törvénycikk 57-ik § 6-ik bekezdése, továbbá az 58-ik §. és a 9100/L. a. 1916. számú belügyminiszteri körrendelet alapján ezennel közzhírré teszem, hogy az 1917. évre szóló országgy. képvis. vál. ideiglenes névjegyzékei a f. évben érvényben lévő országgy. képvis. választók névjegyzékeiből és a jövő évre összeállított országgy. képvis. vál. ideiglenes névjegyzékeiből kihagyottak jegyzékeivel együtt f. évi május hó 16-tól f. évi június hó 14-ig bezárólag a városháza tanácstermében közzemlére lesznek kitéve, ahol ezeket úgy hetköznapokon, mint pedig vásár- és ünnepnapokon d. e. 8 óráig déli 12 óráig mindenki megtekintheti és köznapokon délutáni 2 órától 6 óráig lemásolhatja.

A közzemlére kitétt ezen ideiglenes névjegyzékek ellen a saját személyét illetőleg mindenki felszólíthat és ezenkívül az, aki ezen ideiglenes névjegyzékbe fel van véve, jogosított abban a választókerületben, amelynek választójaként felvétezt, az ideiglenes névjegyzékbe történt minden felvétel, vagy kihagyás miatt felszólítani.

A felszólítások f. évi május hó 16-tól ugyan-e hó 30-áig bezárólag írásban a közp. vál. hoz. címezve, a hivatalos órák alatt a polgármesternél nyújtandók be.

A felszólítások benyújtásuktól kezdve f. évi június hó 14-ig bezárólag a városháza tanácstermében közzemlére lesznek kitéve.

A felszólító köteles felszólítását indokolni és mellékelni azokat az okirati bizonyítékokat, amelyeknek megszerzése az egyeseknek módjában állhat, azokra a bizonyítékokra pedig, amelyeknek megszerzése az egyes személyeknek nem állhat módjában, akként köteles felszólításában utalni, hogy azok feltalálhatók legyenek.

A felszólítás olyan változásokra is alapítható, amelyek a választók összeírása óta álltak elő. A felszólításban új bizonyítékok is felhozhatók. Minden felszólítás csak egy-egy személyre vonatkozhatik.

A felszólításokra mindazok, akiket a felszólítás joga illet, f. évi május hó 16-tól bezárólag f. évi június hó 14-ig írásban indokolatlan és minden felszólításra külön-külön észrevételeket nyújthatnak be a polgármesternél a hivatalos órák alatt.

Felhívom az 1916. évre érvényes országgy. képvis. választók névjegyzékeiben felvéve lévő választóinkat, nemkülönben az országgy. képvis. vál. jog megszerzéséhez az 1918. évi XIV. tc. szerint szükséges kellékek birtokában lévő, minden a férfinemhez tartozó és Aradon lakó, illetve alkalmasa lévő magyar állampolgárt, hogy a közzemlére kitétt 1917. évi országgy. képvis. választók ideiglenes névjegyzékeit és a kihagyottokról készített jegyzékeket kellő időben tekintsék meg, esetleges észrevételeiket az ideiglenes névjegyzékek ellen nyújtsák be és a felszólítások ellen netáni észrevételeiket a fentebb megjelölt módon tegyék meg.

Varjassy Lajos, polgármester,
közp. vál. ein. sz.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo“ folyadék és „Peppo“ hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppo hintőpor „ „ „ 1 kor. — fill.

Katonáknak

fontos tudni, hogy

ruhájuk

kiirtására legjobb szer a PETRIS
folyadék, ára 2 kor. és HADÁR
hintőpor, ára 2 kor.

Szőrvesztő-**Depillor.**

E kitérő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrt arc, nyak vagy karokról, stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. Ára utasítással 1 kor.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Árpád gyógyszer-tárában

Arad, Andrassy-utca 22. szám.

AKI**házat, vagy földbirtokot**

venni vagy eladni akar,
forduljon bizalommal

Lustbader Adolf
ingatlanforgalmi irodájához Révay-utca 2. sz.,

ahol kisebb-nagyobb házak, birtokok előjegyzésben vannak. Megbízásokat ingatlanok eladására és vételére elfogadok.

Telefon 961. szám.

Egy jömenetelő ügyvédi iroda közjegyzői kinevezés miatt átadó.

Cím: Glück ügyvéd, Kisjenő (Aradmegye.) 3524

Cognac:

Keglevich,
Dékany, Marty,
Adriatica gyártmány,

valamint likőr és rum, palackokban beszerezhető nagyban és kicsinyben 2055

Weiszberger Sámuel
utódánál

Körösvölgyi Pálinkaraktár
Arad, Andrassy-tér 5. Telefon 651.

8952—1917.

Hirdetmény.

A m. kir. miniszteriumnak bizonyos fémek és ötvözetek és ezekből készült egyes tárgyak forgalombahozatának és felhasználásának korlátozásáról szóló 1916. évi április hó 28. napján 1.449—1916. M. E. szám alatt kelt rendelet egyes intézkedéseinek megváltoztatása tárgyában kelt 1185/1917. M. E. sz. rendeletet a következőkben teszem közzhírré:

559—1917.

Vadászati jog bérbeadási hirdetmény.

Ujpanád község vadászati joga 1918. január 1-től kezdődő hat évre Ujpanád község-házánál 1917. június 17-én d. e. 10 órakor bérbe fog adatni.

A feltételek alulírott eljárásnál megtudhatók.

Ujpanád, 1917. május 15.

3553

Ujpanád község előjárósága.

L. S. A jelen rendelet életléptével hatályát veszti:

a) az 1916. évi április hó 28-ik napján 1449—1916. M. E. szám alatt kelt rendelet 3. §-ának 2. pontja, amely szerint a m. kir. kereskedelemügyi miniszter külön engedélye nélkül is szabad elidegeníteni az idézett rendelet 1. §. a) pontjában felsorolt anyagoknak és tárgyaknak árusítás végett raktáron tartott készleteiből — fémlemezek kivételével — havonként az előző hónap utolsó napján meglévő készlet 10%-át.

b) az idézett rendelet 4. §-ának 2. pontja, amely szerint a m. kir. kereskedelemügyi miniszter külön engedélye nélkül szabad feldolgozni, az idézett rendelet 1. §. a) pontjában felsorolt anyagok és tárgyak tekintetében azokból a készletekből, amelyek nem a katonai igazgatás megrendeléseinek teljesítésére szükségesek — a fémlemezek kivételével — havonként az előző hónap utolsó napján meglévő készlet 10%-át.

Greén, főkapitány.

Magyar királyi államvasutak.

Menetrend.

Érvényes 1917. év június hó 1-től

Aradról Budapestre indul:
Gyorsv. reg. (csak katonáknak) 8:01
Személyvonat délelőtt . . . 11:18
Személyvonat este 8:43

Aradról Budapestre érkezik:
Gyorsv. d. u. (csak katonáknak) 1:25
Személyvonat este 8:20
Személyvonat reggel 5:45

Budapestről Aradra indul:
Gyorsvonat délután 2:10
Személyvonat reggel 7:50
Személyvonat este 9:30

Budapestről Aradra érkezik:
Gyorsvonat este 7:18
Személyvonat délután 4:46
Személyvonat reggel 6:58

Földbirtokosoknak

35 évre 7% annuitás teljes árfolyam.
50 évre 6% annuitás teljes árfolyam.
50 évre 5.88% annuitás 98% árfolyam.
65 évre 4.85% annuitás 95% árfolyam.
65 évre 5.56% annuitás 98% árfolyam mellett, továbbá aradi és békéscsabai házakra 50 évre 6% annuitás 98% árfolyam mellett törlesztése kölcsönöket folyósított s parcellázásokat vállal a

Budapesti Kölcsek-közvetítő és Parcellázó Részvénytársaság
Budapest, VIII. Kenyérmező-u. 6.
Aradi megbízottunk: Bonyhádi József ur. Kapa-u. 47., d. u. 2—4-ig.
781

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetéseket díjat szavak szerint számoljuk.

Minden szó hirdetését ára 3 fillér. Vas-tagabb betűkkel 16 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat négyzetekkel kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

Hirdetéseket délután 4,6 óráig veszik fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetéseket, amelyek tartalmában fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„Állandó barátságunk”
levele van Barna asszonytól. 3551

Mely díszítványt
igazán uriember lenne elhagyott, hadi-özvegynek" ódaadó támasza. Levelek "elhagyott" jellegű a kiadóba kéretnek. 3552

Oktatás.

Keresek szakoktatót.
Négy havi tanfolyam június elején veszi kezdetét. Könyvelés. Gyors- és gépirás. Levelezés és számtan. Alapos gyakorlati oktatás. Díjtalan állásközvetítés. Beiratkozások László Vilmos-u. 2. 3565

Német nyelv
(Berlitz módszer szerint) esti tanfolyamban rövid idő alatt teljesen elsajátítható. Júniusban kezdődő tanfolyamra beiratkozások László Vilmos-u. 2. Este 7-8 között. 3565

Alkalmazást keres.

Állást keres
Hatal vegyeskereskedő segéd június 15-ére vagy július 1-re. Cím Lóvi Jakab, Opécska 870. sz. 3542

Egy első kereskedelmi
végzett fiú alsóbb osztályu gyermekek tanítását vállalná, helyben vagy vidéken, esetleg irodai munkára vagy gazdaságba is elmenne. Címe Andrassy-tér 3., 26. ajtó. 3562

Bejáró kocsis
kisebb vendéglőbe, esetleg magánhához ajánlkozik. Mikovics Mária, Dessewffy-utca 3. 3545

Fűszer,
rőt- és rövidáru kereskedőséget állást keres. Cím a kiadóban. 3541

Elsőrendű
női ruha varrást olcsón vállal Török Józsefné Schweidel József-utca 4. sz. 3508

Alkalmazást nyer.

Tisztviselő, vagy tisztviselőné
hosszabb irodai gyakorlati felvételt. Ehrenfeld Ignác fűszernagykereskedésében Arad, Boros Beni-tér. 3550

Irodai gyakorló
megfelelő képzettséggel és jó írással felvételt Ehrenfeld Ignác fűszernagykereskedésében Arad, Boros Beni-tér. 3549

Biztosító társaság
keres kereskedelmi tanfolyamot végzett kisasszonyt gyakorlóknak. Cím a kiadóhivatalban. 3538

Előkelő hárpallotában
szolid, rendezett házmesterpár felvételt. Liftkezelés. Cím a kiadóhivatalban. Jelentkezés: csütörtök, péntek és hétfőn d. e. feltizenegykor. 3494

Algyógy gyógyfürdőre
megbízható kezelőt vagy kezelőnőt keresek, fizetés havi 60 korona és teljes ellátás. Előnyben részesül, aki már hasonló alkalomban működött, ugyszintén erélyes, szorgalmas, szerény igényű nő ispáni keresek. Működési bizonyítványt meg kell fizetni. Igény megjelölésével kér Fried Eskeles, Algyógy (Hunyadmegye.) 3508

Raktár-
kezeléshez férfi, vagy nő azonnal alkalmazást nyer. Jelentkezni a kiadóhivatalban. 2400

Nyomdász-tanulóknak
felvételt két fiú, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Ingtalan.

Eladó ház
egy 5 szobás, egy 3 szobás, több kis lakással, istálló, kocsisínnel. Varjassy József-utca 6. 3560

Keresek megvételre
Radnaly-utca vagy vasútállomás közelében házat, mellékhelyekkel, nagy telkekkel. Ajánlatot pontos adatokkal, árjegyzéssel „Megtehető” jellegű a kiadóhivatalba kérek. 3558

Lehol-utca 1. sz. ház
eladó. Kocsik Mihályné. 3296

Jól jövedelmező
több lakással bíró uriház eladó. Csiky Gergely-utca 25. 3367

Ferenc-tér 2. sz.
ház szabad kézből eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 3418

Eladó
10 nagy hold szántóföld a Mosócy-telep közelében. Tudakozódnál Tóth Ferencnél Arad, posta kert. 3501

Gaál László-utca 3. szám
ház eladó. 3526

Vadászkürt-utca 14. szám
magánház szabad kézből eladó. Bővebbet ugyanott. 3519

Kiadó lakás.

Összosen bútorozott
különbejáratos szoba uriembernek azonnal vagy 15-re kiadó, Karolina-utca 10. szám, I. emelet. 3561

3 nagy szobából
és minden hozzátartozó mellékhelyeségből álló lakás, villanyvilágítással, a Szabadsághoz közel, június 1-re kiadó. Cím a kiadóban. 3347

Menyháza fűrdő
egy teljesen berendezett modern nyaraló kiadó. Értekezni lehet Illés Albertnél, Menyháza. 3556

Üzletek.

Ópécán
a Főtéren egy jólforgalmú kávéház hással együtt betegség miatt szabad kézből kedvező feltételek mellett eladó. Cím a kiadóhivatalban. 3504

Gyógyászat.

Rák és visketegség
ellenfét fehér kenőcs kapható egyedül Ferenc-téri Vajdits-gyógyszertárban. Kis tégely 2 korona, nagy tégely 3 korona 50 fillér. 6171

Az angyel
fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue liniment. Ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Vétel és eladás.

Olcsó levélpapírok
és képes levelezőlapok kaphatók Deák Béla könyv- és papírkereskedésében, Forray utca. Telefon 902. 871

Vasak
nyers borkövet minden mennyiségben. Irom Arnold, Arad, Bercsényi Miklósa-utca 59. Telefon 194. sz. 3555

Használt katonai látszó, kardot, revolvert, megvételre keresek. Cím Germánus János káplós, Alsól (Arad-megye.) 3544

Rézing bor és törköly pálinka
eladó Dr. Valkányi szőlőgazdaságában. Opalos. 3539

Megvételre keresi
Jókai műveit, 100 kötetes Nemzeti kiadásban, jó állapotban, vaszon vagy fából kötésben. Ingusz I. és Fiai, Arad. 3543

120.000 darab szivarkahévely,
elsőrendű gyártmány, egy tételben elsőnyösen eladó. Cím a kiadóban. 3554

Eladó.
minden elfogadható árban 6-os magános cséplőszekrény, Magy. Gazd. gyártmány, 6 éves, teljesen jókarban, helyszínen megtekinthető. Csak személyesen tárgyalok. Szántó Béla, Felesemázd. 3557

Egyszer használt
fracköltöny eladó. Pécskai-ut 2., I. em., I. ajtó. 3559

Stráfkocsi,
2 taliga és parasztszekér eladó özvegy Sarlótnénál. Pécskai-ut 1. 3547

Kis autó
4 lóerős, 3 kerekű, 2 személyre, eladó. Codilláné, József főherceg-ut 10. 3442

Tégla
jóminőségben, nagy és kis mennyiségben, jutányos árban kapható. Jiraszek iroda. telefon 1097., vagy Lázár iroda, Hasszinger-u. 5., telefon 747. 2761

Eladó
újonnán fényezett bőrfedeles szép hajtókocsi. Sipitaky Ferenc Elek. 3498

Egy használt
fürdőkád, megvételre kerestetik. Cím a kiadóhivatalban. 3430

Használt ölem
megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7892

Eladó
használt, de jókarban levő hántolt hasáb tölgyfa szállókaró, 150-200 cjm. hasábon Fried Eskelesnél, Algyógy (Hunyad-megye.) 3507

Állami 12 lóerős
négy éves magántároló gép sürgősen eladó. Cím a kiadóban. 3490

Egy alig használt egyenáramú
2½ lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Különbéle.

Elvesztett
szerdán este az Andrassy-utca végig, vagy a Marospart sétányon egy női aranyóra emilírozva és kis gyémántokkal díszítve. Becsületlen megtaláló vértök illő jutalom ellenében a kiadóban átadni. 3546

Az Anusol
aranyér-kupokát mindenben pótolják a Haemorrhoid-kupok, azonos összetételű folytán hatásuk is teljesen azonos, ára 8 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

Apróhirdetések
az „Aradi Közlöny” részére felvételnek a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc-u. 8. Ugyanitt kapható az „Aradi Közlöny.”

Tyukszem
és minden bőrkeményedés ellen biztosan ható szer, Hehs gyógyszerár tyukszem-tapasza. A legmeggröztetebb tyukszem a tapasz párnapi használata után leválik, a győző fájdalom azonnal megszűnik. Ára 1 korona. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár Arad. 12

Onálló

Ispáni állást keres

azonnali belépésre gyakorlati bíró, hadmentes, 40 éves családos egyén. Cím: Szita Sándor, Ref.-Kovácsbánya. 3499

Szőlőgazdák figyelmét

felhívom, hogy egy nagyobb mennyiségű szép, fehér, hosszú 3426

szőlőkötöző hársot

szereztem be, amelynek legmért 8 koronáért árusítottam Karolina-utcai raktáramban.

Spielmann Albert.

Aradi és csanádi egyesült vasutak menetrendje.

Ervényes 1917. évi június 1-től.

Aradról Szegedre indul:

Személyvonat reggel 6.40
Személyvonat délután 4.18

Aradról Szegedre érkezik:

Személyvonat délben 12.00
Személyvonat este 9.31

Szegedről Aradra indul:

Személyvonat éjjel 8.06
Személyvonat délután 8.17

Szegedről Aradra érkezik:

Személyvonat reggel 7.38
Személyvonat este 7.51

Aradról Brádra indul:

Személyvonat reggel 5.40
Személyvonat délután 12.48

Aradról Brádra érkezik:

Személyvonat délelőtt 11.53
Személyvonat este 7.46

Brádról Aradra indul:

Személyvonat éjjel 8.00
Személyvonat délután 1.18

Brádról Aradra érkezik:

Személyvonat délelőtt 10.00
Személyvonat este 7.38

Aradról Pankotára indul:

Reggel 8.26

Aradról Pankotára érkezik:

Délelőtt 9.54

Pankotáról Aradra indul:

Délután 2.18

Pankotáról Aradra érkezik:

Délután 8.43

Aradról Ujszentannára indul:

Délután 5.30

Aradról Ujszentannára érkezik:

Este 6.10

Ujszentannáról Aradra indul:

Este 6.22

Ujszentannáról Aradra érkezik:

Este 6.58

Borosjenőre Csermőre indul:

Vegyes vonat délelőtt 9.32
Vegyes vonat délután 6.32

Csermőre Borosjenőre indul:

Vegyes vonat reggel 6.32
Vegyes vonat délután 4.29

Mezőhegyesről Kétegyháza indul:

Motoros vonat reggel 8.37
Motoros vonat este 6.20

Kétegyháza Mezőhegyesre indul:

Motoros vonat reggel 6.10
Motoros vonat délután 4.10

Ujszentannáról Kétegyháza ind.:

Motoros vonat reggel 9.25
Motoros vonat este 7.00

Kétegyháza Ujszentannára ind.:

Motoros vonat reggel 6.00
Motoros vonat délután 4.00

Borossebesről Menyházára indul:

Vegyesvonat délelőtt 9.00

Menyházáról Borossebesre indul:

Vegyesvonat délután 2.39